

КУЛЬТУРА І ВІЙНА

«БОРИМОСЯ
ЗА ДУШІ»

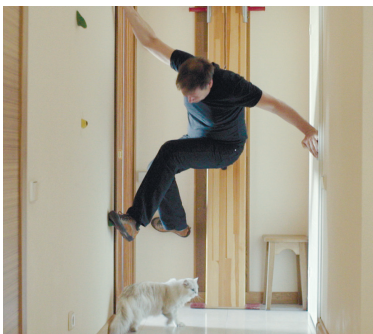
стор. 5

КІНО

КАНДИДАТ
НА ОСКАР

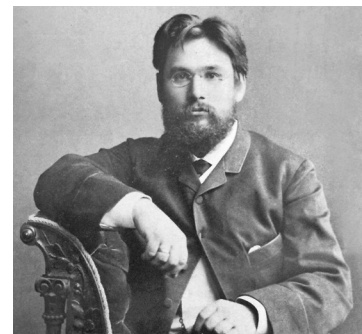
стор. 7

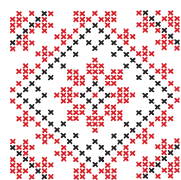
ОСОБИСТОСТІ

РЕНЕТ
СИМИРЕНКА

стор. 10-11

cultua.media

КУЛЬТУРА І ЖИТТЯ

№37 | 15 вересня 2017

загальнодержавна українська газета

ISSN 2519-4429

«...В СІМ'Ї ВОЛЬНІЙ, НОВІЙ...»

стор. 8-9

Фото надане організатором фестивалю

CULTUA.MEDIA

НОВИНИ ПРО КУЛЬТУРНЕ ЖИТТЯ УКРАЇНЦІВ З ПЕРШИХ УСТ

ГОГОЛЬ FEST-2017

На території Національного Експоцентру України урочисто відкрився X ювілейний фестиваль сучасного мистецтва Гоголь Fest-2017, що цьогоріч відбувається за підтримки Міністерства культури України та КМДА. Тема нинішнього фестивалю – «Ковчег», яким є мистецтво, каже організатор фестивалю Владислав Троїцький.

Події фестивалю розгортаються на двох майданчиках – концертна – на ВДНГ, а театральна, освітня та кінопрограма – у Національному Центрі Олександра Довженка. Там же працює і арт-сквот: в приміщенні художники зі всієї Європи створюватимуть свої мурали. За словами міністра культури України Євгена Нищука нині надзвичайно важливо підтримувати сучасне мистецтво в усіх його проявах.

«Тривалий час сучасне мистецтво залишалось поза увагою держави, втім саме його вільний дух та сміливі пошуки і інтерпретації привносять у культуру свіже дихання. Гоголь Фест вже протягом 10 років є одним із найкращих фестивалів, дарує глядачам унікальну програму високого європейського рівня, тому для нас честь долучитись до його підтримки» – каже міністр.

«Спостерігаючи за сучасним мистецтвом у Європі, його тенденціями, я можу впевнено сказати – Україна абсолютно в тренді, а такі фестивалі – тому підтвердження».

Мистецькі заходи розпочалися відкриттям трьох павільйонів, один з яких з експозицією доповненої реальності THE AR.K, візуальною програмою – серед них Мистецтво молодих Revision та скульптурний проект Terra Frima та показом вокально-хореографічного перформансу з творів сучасної американської композиторки Мередит Монк «A Celebration Service». На завершення – гурт ДахаБраха презентували шоу «Dreams OFF» – одну з двох гранд-прем'єр цьогорічного Гогольфесту.

Нагадаємо, 10 вересня о 19:00 на ВДНГ відбудеться яскрава прем'єра нової постановки Владислава Троїцького – опери-балету ARK. Композитори твору – Роман Григорів та Ігор Разумейко, хореографія від британського постановника – Оскара Шакона. У проекті візьмуть участь формації New Opera та Totem Dance Group. Завершиться програма шоу за участю гурту Dakh Daughters.

Прес-служба Мінкультури

УСПІХ УКРАЇНИ НА ВЕНЕЦІЙСЬКІЙ БІЄНАЛЕ

7 вересня, у рамках робочого візиту до Італійської Республіки, міністр культури України Євген Нищук долучився до однієї з ключових частин проекту Бієнале – публічної дискусії «Тавола Аперта».

У Венеції Україна цьогоріч презентувала мистецьким експертам свій національний павільйон. 2017 р. держава представлена проектом кураторів Пітера Дорошенка та Лілії Куделі, уповноважених інституцією «Даллас Контемпорарі» – виставкою художника Бориса Михайлова, серією фоторобіт під назвою «Парламент». Представники офіційної делегації Мінкультури, цьогорічного Комісару мистецького проекту, подякували численним експертам та критикам за цікавість до сучасного мистецтва України, наголосивши на побудові механізмів підтримки подібних творчих ініціатив на державному рівні та важливості участі у таких вагомих мистецьких форумах, що стають імпульсом для становлення сучасного мистецтва в Україні.

«Посил, який несе цей проєкт – є дуже важливим. Передусім – це представлення України, як сучасної держави, яка водночас є глибоко мистецькою. Так сталося історично, що в Україні, як і у багатьох пострадянських країнах, сучасне мистецтво тривалий час існувало майже «підпільно», не говорячи вже про державну підтримку. Іноді, проєкти опинялись навіть під забороною. Тому для нашої команди Міністерства культури зараз принципово змінити це – підтримати розвиток сучасного актуального мистецтва модерної України, яке було б інтегроване у мислення світове, європейське» – сказав Євген Нищук.

«Сучасного мистецтва чиновникам не варто боятись, хоча воно частенько носить досить сміливий протестний, викривальний характер. Але, як говорив наш митець Борис Михайлов – ці проєкти несуть в собі значно глибші меседжі. А висока оцінка, такий інтерес до України, який, як ми знаємо, не вщухає тут у Венеції вже протягом трьох місяців, – це серйозний аргумент що і надалі на високому державному рівні необхідно підтримувати сучасне мистецтво. Роботи Михайлова мають побачити у багатьох країнах. І, певен, в залежності від місця ці глибокі твори сприйматимуться по-новому».

Одним з ключових гостей заходу, що відбувся на території

Борис Михайлов

головного виставкового павільйону Бієнале, став сам художник Борис Михайлов. За його словами у проєкті «Парламент» він спробував дослідити взаємодію фотографії з медійними інтерфейсами, а також кордони між аналоговою та цифровою інтерпретацією. У кожній з робіт художника учасники парламентських дебатів були представлені у естетиці «гліч-арту» та, за характеристикою самого Михайлова, стали «естетичним варіантом історичної картинки». Митець у власний спосіб взявся трактувати сучасний медіа-ландшафт та суспільство у епоху «пост-правди», ознаками якого стали фейкові новини, неперевірені факти та інформаційний шум, домінування емоції над фактами. Втім, зізнається сам Борис Михайлов, через три місяці після старту проєкту його сприйняття власних робіт серйозно змінилося, набуло нових змістів.

«Проїшов час і змінилось моє ставлення до цих робіт. Політика, яка лежить в їх основі відійшла на другий план, на першому ж залишились самі фотороботи. Змінюється почуття, коли є знання, а є відчуття. І все це – маски, які змінюються. Раніше в роботах читався посыл з новин, не завжди хороший, було відчуття, що щось має статись, а Парламент почне вирішувати якісь важливі питання. Але все це було до Венеції. Тепер кожна з робіт – окрема історія, часом навіть казка. В кожній – подорож, адже це Парламент будь-якої з країн. Це парламент, який втра-

тив зв'язок із соціумом і через естетику часу шукає відповіді на питання, на які не можна відповісти» – каже художник.

Під час двогодинної дискусії, до якої долучились мистецтвознавці, експерти, куратори, представники інших держав-учасниць 57-ї Венеційської Бієнале сучасного мистецтва, зокрема, з Італії, Франції, Німеччини, Великої Британії та інших країн, широко була обговорена актуальність українського проєкту. Зокрема, інтерпретації у сучасному світі постатей політиків в контексті мистецтва, символізм фотографії та її відмінність від відео-жанру. Підняли і питання необхідності донесення до європейської публіки, зокрема і шляхом мистецтва, актуальної та правдивої інформації про події в Україні, не викривленої пропагандою. Нагадаємо – Венеційська Бієнале (La Biennale di Venezia – заснована 1895 року є однією з найважливіших міжнародних подій у сфері мистецтва. Щодва роки виставку відвідують сотні тисяч відвідувачів. Україна бере участь у проєкті з 2001 року. У 2017 році Комісаром національного павільйону, де представлений проєкт «Парламент» художника Бориса Михайлова (куратори – Пітер Дорошенко, Лілія Куделя – ЦСМ Dallas Contemporary (м. Даллас, США)), є Міністерство культури України. 57-ма Венеційська Бієнале триває у м. Венеція (Італійська Республіка) з 13 травня до 26 листопада 2017 року.

Прес-служба Мінкультури

Ще не так давно в соцмережах активно обговорювалася стаття Юрія Нестеренка «Ісповедь бывшего москаля».

Сергій ЛАЩЕНКО

РОСІЙСЬКА ІДЕНТИЧНІСТЬ — ДРЕЙФ У НЕВІДОМІСТЬ

Щоб ні в кого не виникало питань з приводу національності Юрія, він в перших же рядках своєї статті розвіює усі сумніви: «ні, українського в мені нема нічого, окрім прізвища.

А воно дісталось від предків настільки далеких, що мені про них нічого не відомо. За своїм походженням мене можна було б назвати зразковим хлопчиком з російської інтелігентної родини...» Тепер же цей «зразковий хлопчик» пише речі абсолютно неприйнятні для росіян.

Юрій препарує російське суспільство із знанням справи, адже добре знає це суспільство зсередини. І рішуче руйнує совкові міфи про споконвічне «братерство» східних слов'ян та про їхню «спільноколицовість» від часів Ноя. Не збирається Нестеренко обілювати і лібералів, до яких сам колись належав: «Мы, либералы и сторонники распада СССР, – наблюдая то же украинское стремление уже в начале 1990-х, сочувственно кивали: да, да, все то же самое... Вот же классно Булгаков, наш великий русский писатель, еще тогда припечатал этих хохлов с их глупым национализмом! (А какой, кстати, великий русский писатель не был русским шовинистом? От Пушкина, призывавшего «давить поляков», до Бродского с его гнуснейшим стихотворением «на независимость Украины»), прямо-таки сочащегося имперской злобой на рабов, посмевших уйти от хозяина...»

Складається враження, що Юрій не менше місяця прожив у

Донський козак Станіслав Тугов і сотенний УПА Мирослав Симчич

майданівському наметі, де його зранку до вечора обробляли «укропи» з Тернополя та Львова. Або ж довго спілкувався з білоруськими націоналістами. Бо пише й таке: «Примечательно, что анекдотов про белорусов в СССР не было совсем. Во всяком случае, мне, переслушавшему в юности тысячи анекдотов, таковые не попадались ни разу. Просто белорусы воспринимались настолько бесспорно и очевидно русскими, что сочинять про них анекдоты, как про отдельный народ, было абсурдом. О том, что у них, оказывается, существует какой-то свой язык, среднестатистический русский узнал лишь во времена Ельцина, когда на российских телеэкранах замелькал Лукашенко – а о том,

что этот язык на самом деле куда больше похож на украинский, чем на русский с лукашенковским акцентом, не догадывается и до сих пор...» Ось вам і ліберал родом з Москви. А ми ж після анексії Криму частенько нагадуємо собі самим, що вірити в Росії не можна нікому. Навіть лібералам! А, виявляється, можна. Бо є ось такі приємні винятки. Скільки ж їх? Чи достатньо для того, щоб у недалекому майбутньому з'явилася можливість налагодити дружні стосунки з Росією та інтегрувати в українське політичне життя бодяй «наших», вітчизняних росіян?

Розповім дещо з власного життєвого досвіду, а ви робіть висновки. Ще за кілька років до анексії Криму я познайомився з кримчанином, колишнім бійцем УПА, Володимиром Чермошенцевим. Сам він росіянин з поволзьким корінням, але оскільки свого часу від німецького концтабору його врятували українські повстанці, а командир дубенської сотні «Юрко» замінив йому рідного батька, Володимир Олексійович мав чималий сентимент до всього українського. Він і внутрішньо був наполовину (якщо не більше!) українцем. Коли гортав його щоденники, то помітив, що ветеран УПА навіть в російських текстах вживає українські літери. Кримчанин з волзьким корінням навчився добре читати і писати українською в лісах Волині, під час постійних сутичок з гітлерівцями, польськими шовіністичними бандами та червоними партизанами. Спогади про своє буремне отрочество були для Володимира найприємнішими. Від росіян спогади мав гірші: вбивство батька на очах його, шестилітнього, в 1933 році, нелюдські торту-

ри енкаведистів у 1945-ому та десять років «відсидки» в таборах ГУЛАГу. Ось такі, круті повороти долі та різні грані російської ідентичності. За певного збігу обставин, випадкове, ситуативне (але дуже гармонійне та емоційне) «вростання» в структуру іншого народу може виявитися визначальним, а кров, генетика відійти на другий план.

В минулому році доля звела мене з луганським журналістом, який вимушений був покинути рідне місто.

Цікаво, що батько Олександра – донський козак. Згодом мама з ним розлучилася, вийшла заміж вдруге, але вітчим також був з донських козаків! І перший, і другий виховували сина в російському патріотичному дусі. Родичі по лінії матері, хоч і мали українські прізвища, але вважали себе росіянами і тому зовсім не перечили. Аби здобути вищу освіту, луганчанин поїхав не куди-небудь, а в славний Санкт-Петербург. І вступив саме на російську філологію. А от під час окупації, довідавшись про віджимання квартир і автівок, про тортур у підвалах «республік», Сашко відчув, що постмайданна Україна йому значно ближча! І таких росіян, стверджує він, на Луганщині є досить багато. Чим вища культура людини – тим твердіша проукраїнська позиція. Якщо вже зачепилися за донських козаків, то розповім таке. Два роки тому я показував Львів Станіславу Тугову – також донському козаку по материнській лінії. Він воював у складі батальйону «Донбас», отримав бойове хрещення під Іловайськом. Я розповідав Стасу про Львів, возив його по Прикарпаття, і бачив, наскільки жадібно колишній мешканець Донецька вбирає в себе західноукраїнські враження... Якось (після відвідин легендарного сотенного УПА Мирослава Симчича) схвилюваний Стас сказав мені, що якби свого часу так возили по Україні всіх дітей Донбасу і Луганщини, то Путіну не було б що робити в нашій країні. Не було б ні війни, ні анексії Криму. Станіслав Тугов добре вивчив українську мову в донецькій школі і, при потребі, непогано розмовляє нею. Він є яскравим прикладом цілком сформованого політичного українця. Та ще й з бойовим досвідом! Карпати йому вже ближчі, ніж донська степина, де бував у дитинстві... А тепер на хвилику перейдімо до поезії. Опосередковано підтверджують тезу про велику ймовірність інтеграції

росіян в українську політичну націю вірші Марини Курашцевої (також за походженням донської козачки):

*Крізь сміх і сльози, сонце і грозу,
Самотність ночі, днів важких
години,*

*Суворий світе, я тобі несучу,
Яку вже є, – донецьку Україну...*

Як бачимо, мова не стала для талановитої поетеси великою перешкодою, хоча до війни Маринна писала вірші виключно російською.

Якщо вже почали з Юрія Нестеренка, то ним і закінчимо. Про його рішучий розрив з імперством говорять ось ці рядки:

«Я глубоко убежден – хотя и принимаю, что многие со мной не согласятся – что единственный путь, которым русский (в современном понимании этого термина) может перестать быть имперцем – это перестать быть русским. То есть москалем, ибо теперь и навсегда это синонимы. Язык, прочитанные книги, воспоминания – все это никуда не денется, но русский менталитет надо отбросить полностью, без остатка, без деления на плохих русских ватников и хороших русских либералов и без малейшей жалости...»

Коли три роки тому дехто казав, що Путін тепер остаточно зруйнує Росію, йому мало хто вірив. Але ж таки схоже на правду, якщо навіть вихідці з інтелігентних російських родин можуть писати ось таке: «Про себя могу сказать, что я этот путь прошел, перестав считать себя русским еще в середине нулевых и окончательно порвав с Россией после ее нападения на Грузию (за два года до того, как смог эмигрировать). Я не записываюсь в украинцы – у меня нет на это права, я – русскоязычный американец, любящий свою страну – США, и меня это полностью устраивает. И теперь уже с этой, нормальной, западной стороны я говорю русским вслед за Анастасией Дмитрук и балтийскими музыкантами – никогда мы не будем братьями!»

Так що російська ідентичність, поза всяким сумнівом, буде змінюватися. Частина люду залишиться на старій позиції, але від російського материка, як від величезного айсберга, будуть відпадати уламки і, дрейфуючи у різних напрямках теплими морями, скорочуватимуться в розмірах. Для нас важливо знати: ворог, який споконвіку намагався знищити Україну, на щастя, не вічний. А далі все буде залежати від нашого бажання творити нормальну державу.

Юрій Нестеренко

«Мистецтво Незалежності» стартувало на День Незалежності з виставок учасників АТО: фоторобіт «Життя на нулі» Юрія Величка (позивний «Фотограф»), поезії та фото авторства Максима Кривцова (позивний «Далі») та виставки живопису Павла Кулика (позивний «Барклай»).

Георгій ЛУК'ЯНЧУК

Арт-проект «Мистецтво Незалежності» показує, що крізь біль, кров і страждання дуже чітко проступає головне – сила, міць, готовність захищати свою країну. Ці обличчя, ці очі це очі сильних людей – Україна стає сильною. На відкритті відбулося урочисте передавання половецької «баби» Історичному музею, яку дивом бійцям «Азову» вдалося врятувати від обстрілів бойовиків і вивезти з окупованої території Донбасу. У рамках проекту «Мистецтво Незалежності» в Національному Історичному музеї України у вересні розпочався новий цикл зустрічей з воїнами, які в зоні АТО втримували незалежність України, та презентації фільмів і книг про Донбас і Крим.

7 вересня, у четвер відбулась презентація художньо-документальної стрічки «Крим. Спротив із подальшою дискусією-обговоренням». Автор ідеї і сценарію фільму – заступник міністра інформаційної політики України Еміне Джапарова. Головним героєм картини є реальний іноземний

БЕЗЦІННЕ ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКИХ ГЕРОЇВ ЦІНОЮ В МЕДАЛЬ ІІІ СТУПЕНЯ

Керівник проекту «Життя на нулі» Інна Єрмакова та помічник першого заступника міністра інформаційної політики України Іслям Усеїнов на презентації художньо-документальної стрічки «Крим. Спротив»

дослідник Джеймс (Остін Черрон), який вивчає історію кримських татар. Він приїхав на півострів відразу, як дізнався про присутність невідомих «зелених чоловічків», аби дослідити, що насправді відбувається в Криму. Це стрічка про захист України в Криму, про кримських татар та українців на півострові, які наразі стали головною мішенню для окупанта, але продовжують свій опір – хто у в'язницях, хто на свободі, хто в окупованому Криму, а хто на материк.

8 вересня у п'ятницю відбулась презентація книги «Іловайськ» Євгена Положія та перегляд документального фільму «Чорні тюльпани Донбасу» (12+), автором якого є волонтер місії «Чорний тюльпан» Юрій Коваленко. Він десятки разів їздив у зону АТО, щоб знайти рештки загиблих воїнів і цивільних на Донеччині. Юрій Коваленко разом з іншими волонтерами з «Чорного тюльпану» прагне повернути додому всіх загиблих у війні на Сході України. Наразі їм вдалося зна-

йти та перепоховати понад 600 загиблих. Юрій Коваленко каже, що є такі моменти, які може пояснити лише він. На зустрічі волонтер розповів про пережитий важкий досвід і відповів на всі запитання зацікавленої публіки. Серед запитань були і дуже гострі. Зокрема про те, чому безцінне життя кожного українського героя, що віддали і продовжують віддавати в боротьбі за незалежність України у цій війні з московськими загарбниками наші солдати, цинічно оцінена державою в медаль «За Мужність» аж ІІІ ступеня (?!)

Євген Положія – журналіст, письменник, головний редактор кількох видань. У 2015 році він написав роман у новелах «Іло-

вайськ», який називає «Розповідями про справжніх людей». Євген Положія тривалий час по всій Україні зустрічався з бійцями, які повернулися з фронту і були під Іловайськом. Він записав десятки свідчень та вирішив подати їх як художній текст, а не у збірці інтерв'ю. Аде, за його словами, деякі історії потрібно було узагальнити, для деякого придумати псевдонім, а дещо з почутого відсіяти, зважаючи, що воїни після обстрілів, нестачі їжі та води часто бачили марево. Роман «Іловайськ» виданий у видавництві «Фоліо». Це найкраща книга про війну Львівського книжкового Форуму, роман отримав спеціальну відзнаку громадського журі Форуму і «Коронації слова».

В полоні Ігорю вдалося знайти розгромлений інструмент, відремонтувати його і рятуватися музикою самому та друзям по нещастю ворожого полону. За його словами, музика – це мова, яку розуміють навіть вороги. Після двох років війни, Ігор Михайлишин, демобілізувавшись, вступив до Київського інституту музики ім. Р. Глієра.

Арт-проект стає своєрідною мистецькою платформою для українських воїнів, завдяки якій вони будуть «почутими» мешканцями вільної території України. Аде у творах, народжених війною, чітко проглядається біль та надія, якими сповнені

Волонтер місії «Чорний тюльпан» Юрій Коваленко, Євген Положія – журналіст, письменник та керівник проекту «Життя на нулі» на презентації книги «Іловайськ»

ДЕНЬ УКРАЇНСЬКОГО КІНО

11 вересня на території Національної кіностудії художніх фільмів імені Олександра Довженка урочисто відзначили День українського кіно.

Вітчизняних кінематографістів з їх професійним святом привітали віце-прем'єр-міністр України Павло Розенко, Міністр культури України Євген Нищук, народний артист України, кінорежисер, голова Національної спілки кінематографістів України Олесь Янчук та інші почесні гості та відомі діячі галузі кіно.

«Цьогоріч це особливе свято, бо не на словах, а на ділі ми бачимо підтримку українського кіно з боку держави. Саме цього тижня ми маємо в прокаті 5 прем'єр українських фільмів, які дебютують в кінотеатрах по всій країні. Особливо приємно, що зйомки 4 із 5 фільмів профінансовані за рахунок державного бюджету України», – наголосив під час свого виступу віце-прем'єр-міністр України Павло Розенко.

«Цього року держава виділила 500 мільйонів гривень для підтримки українського кінематографа. Разом з міністром

культури, разом з Урядом, ми працюємо над бюджетом на 2018 рік і плануємо передбачити ще більше коштів на вітчизняне кіновиробництво, тому я переконаний, що ми разом з вами є свідками ренесансу українського кіно».

Міністр культури України Євген Нищук відзначив важливість підтримки вітчизняної кіноіндустрії з боку віце-прем'єр-міністра України Павла Розенка.

Зокрема, за словами Євгена Нищука, на найвищому рівні відстоювалися інтереси Національної кіностудії художніх фільмів імені Олександра Довженка, а також було підтримано створення Оргкомітету з підготовки та відзначення наступного року 90-річчя цієї видатної кіностудії.

«На сьогодні ми вже маємо багато гарних прикладів українських повнометражних фільмів, чимало з яких презентуються на кінофестивалях у Європі та світі. Всі ці фільми схвально сприймаються публікою, та часто отримують високі нагороди. Ми відкриті для пошуку гарних партнерів, за допомогою яких ми б могли модернізувати укра-

їнське кіновиробництво, зокрема, надати нового дихання легендарній кіностудії імені Довженка. Але для нас принципово, щоб для партнерів була непорушною традиція діяльності та бренд кіностудії Довженка, аде це дуже важливо для кожного, кому не байдуже українське кіно», – сказав під час свого виступу Євген Нищук.

«Я щиро всіх вітаю і бажаю великої віри у світле та бурхливе майбутнє українського кінематографа. Раніше на таких заходах його учасники згадували про славетне минуле, але тепер ми бачимо, що якісне українське кіно є, воно розвивається, і на нього чекає яскраве майбутнє. І попри всі складнощі, держава і надалі докладатиме зусиль для розвитку вітчизняного кіновиробництва».

Учасники святкового зібрання також відвідали та оглянули виставку «Історія українського кіно на кіностудії імені Олександра Довженка» та переглянули фрагменти стрічок, які зараз знаходяться у виробництві.

Прес-служба Мінкультури

вайськ», який називає «Розповідями про справжніх людей». Євген Положія тривалий час по всій Україні зустрічався з бійцями, які повернулися з фронту і були під Іловайськом. Він записав десятки свідчень та вирішив подати їх як художній текст, а не у збірці інтерв'ю. Аде, за його словами, деякі історії потрібно було узагальнити, для деякого придумати псевдонім, а дещо з почутого відсіяти, зважаючи, що воїни після обстрілів, нестачі їжі та води часто бачили марево. Роман «Іловайськ» виданий у видавництві «Фоліо». Це найкраща книга про війну Львівського книжкового Форуму, роман отримав спеціальну відзнаку громадського журі Форуму і «Коронації слова».

А 9 вересня у суботу відбувся концерт фортепіанної музики Ігоря Михайлишина (позивний «Піаніст»). Ігор Михайлишин – юрист за освітою, борець батальйону «Донбас-Україна» ЗСУ, інструктор зі стрілецької та гранатометної справи. Ігор Михайлишин за освітою юрист, при чому спадковий. Хлопець під час Майдану на морозі грав Шопена, Баха та Бетховена. Після Майда-

душі наших воїнів. Перебуваючи в епіцентрі війни, вони не зачерствіли, не зламалися, не закрилися від світу – вони готові нас збагатити тим тяжким і одночасно життєствердним досвідом. Їхній дарунок нам – не тільки мирне небо, а й можливість через мистецтво відчути емоції людини «на нулі». Це та пам'ять, яку ми маємо зберегти для нащадків...

Цей проект – це можливість для військових за допомогою творчості пройти певну психологічну реабілітацію, розповісти про цю війну та про роль людини/особистості у цій війні. А для глядачів – через мистецькі твори наблизитись до розуміння цього досвіду. Це місток між двома світами, по якому ми повинні йти одночасно з двох сторін зустрічі. І коли ми станемо єдиними з усіма нашими травмами, проблемами, досвідом, болем і радощами – тоді ми відбудемося як здорове суспільство, що творить свою Незалежність. Проект «Мистецтво Незалежності» триватиме до 31 жовтня. Щотижня відбуватимуться різноманітні заходи.

У середині 80-х, коли вчилися на факультеті журналістики Київського державного університету імені Т. Шевченка, мій однокурсник писав гумористичні й сатиричні твори, які друкували центральні видання. А напередодні розподілу немало хто із нас розмірковував: «Кому-кому, а Куцу – дорога до журналу "Перець"!»

Василина СУХОВІЙ

Утім, він поїхав працювати за фахом навіть не на малу батьківщину (родом із Запорізького краю), а на Донбас. І з Донецька писав фейлетони та гуморески, які друкувалися в газетах «Україна молода», «Голос України», «Урядовий кур'єр», де більше чверті віку пропрацював власним кореспондентом. А ще видавав веселі книжки, одну з яких відзначили найвищою для українських гумористів нагородою – літературною премією імені Остапа Вишні.

Та все змінилося на початку 2014 року, коли Донецьк окупували агресивні носії «руського міра» і представники української культури одними з найперших опинилися в зоні ризику. Особливо ті, хто відмовився підтримувати і співробітничати з самопроголошеною і незвиною «республікою». З цього й почалася наша розмова з письменником, керівником Донецької обласної організації Національної спілки письменників України Павлом КУЩЕМ.

– Павле, як працюється літераторам Донецького творчого осередку?

– Не всім із колег вдалося витримати «артилерійську підготовку», яку почали російські пропагандистські канали, адже із півсотні донецьких письменників майже 80% – російськомовні. Із деякими були дискусії, але досягненням є те, що жоден із наших письменників не вийшов із НСПУ, а організація в цілому не мала наміру ставати «спількою «ДНР».

Був ризик ще й тому, що наше приміщення із вивіскою у національних кольорах виявилось за

ПАВЛО КУЩ: «БОРІМОСЯ ЗА ДУШІ»

Автор на передовій: «Отам за бруствером на нічийній смузі й побачив танк із «нявкістами»

пару десятків метрів від барикад, нагромаджених місцевими та російськими маргіналами біля Донецької облдержадміністрації. І невдовзі ми поплатилися за вибір: у листопаді 2014 року група бойовиків зірвала згадану вивіску та замки на дверях і увірвалася до нашого офісу. Впевнені у безкарності, обвішані зброєю загарбники знімали все на відеокамеру і повідомили: покарали нас за те, що ми не виступили на підтримку «республіки», а ще вони оголосили про створення «союзу пісателів «ДНР». Ми втратили приміщення, яке було в розпорядженні письменників більше півсотні років, але ніхто з людей не перейшов до карикатурного, як і вся «республіка», «союзу пісателів».

– Тобто письменницькій організації вдалося зберегти єдність?

– Так, але, на жаль, не географічну, адже деякі українські письменники, серед них і я, невдовзі змушені були залишити місто з питань безпеки та інших причин. Виїздили на місяць-другий (так думали), а тим часом минуло вже більше трьох років. Зараз наша письменницька «діаспора» живе і працює на українській До-

неччині, у сусідніх Луганській і Запорізькій областях та Києві. Частина людей залишилася у тимчасово окупованих Донецьку, Макіївці, Єнакієвому, Горлівці, Шахтарську. Переважно люди похилого віку. Хоча наш найстаріший колега Вадим Пеунов, якому навесні виповнилося вже 94 роки (!), перебрався із Донецька

до Северодонецька Луганщини на нашій території. Виїхав до Києва із Єнакієвого 82-річний Володимир Калиниченко. Згадані та інші письменники працюють над своїми творами, дехто видав нові книжки.

Організація продовжує працювати, адже всі відповідні документи, печатку тощо ми завчасно вивезли у безпечне місце. Зберегли колектив і поповнюємо його: на початок гібридної війни в обласній організації було 52 автори, а зараз 56. «Новобранці» – з українських Маріуполя, Слов'янська, Покровська. Хоча із заявами про вступ до нас зверталися і земляки з Донецька.

– Чи підтримуєте зв'язки із колегами на тимчасово окупованій території?

– Спілкуємося по телефону, із деякими зустрічаємося по цей бік лінії розмежування, куди вони нерідко приїжджають. Переда-

ємо до «круглих» дат певну суму коштів, – люди стали потерпілими від проросійського окупаційного режиму.

– У якому стані культурне середовище на звільненій від проросійських зайд території Донецької області там, де не ступала нога загарбників?

– Знавівний «руський мір» почав знищувати українську культуру. Найбільші культурні «вогнища» залишилися в окупованому Донецьку: Національний музично-драматичний та оперний театр, ТЮГ, обласні художній та краєзнавчий музеї, філармонія... Верхом цинізму і блюзнірства стало використання Донецького театру опери і балету імені А. Солов'яненка: на сцені, де танцювали «зірки» з усіх куточків світу, Вадим Писарев з колегами, – влаштували пишні похорони маргіналіз-бойовиків – убивць українських бійців та цивільних мешканців краю.

На нашій території, як і раніше, продовжує працювати академічний обласний драматичний театр у Маріуполі, у Краматорську

В гостях у екіпажу катера морських прикордонників

відновив роботу обласний краєзнавчий музей, діють інші заклади культури. Але столична та місцева влада звично ставиться до розвитку культури по «залишковому» принципу. Хоча на Донбасі треба будувати нові заклади культури, аби боротися за понівечені «руським міром» душі мешканців прифронтового краю. Поки на цьому «фронті» культуру найефективніше захищає не влада, а добровольці-волонтери, що помітно по тому, як і хто поповнює фонди гутешніх бібліотек. Українську класичну та сучасну літературу везуть сюди з усіх кінців держави здебільшого громадські організації чи патріоти-одинаки. На їхню допомогу більше розраховують і письменники, які потребують фінансової підтримки для видання нових книг про події на Донбасі. «Крайню» свою книжку для дітей «Чотири нявкісти і ВІН» мені вдало-

ся видати завдяки волонтерській підтримці.

– Розкажіть детальніше про книжку, яку літературознавці назвали найпершим в Україні твором для дітей про події в зоні АТО.

– Збирав матеріал, буваючи по журналістській роботі на лінії розмежування у «сірій зоні», де зустрічався з дорослими та меншими заручниками війни. Тоді з'явився задум написати книжку, яка б змусила їх подивитися до вкола бадьоріше. У повісті є елементи фантастики, але в основному вона написана на місцевому матеріалі: більшість подій, люди і хвостаті домашні тварини не вигадані, а справжні.

– Чому головними героями обрали котів?

– Бо домашні коти теж стали потерпілими від війни. Хати господарів знищили – і вони знайшли притулок у підбитому танку «іхтамнет» біля лісосмуги. Звідси – «нявкісти».

– Як зустріли книжку?

– Готували її для дітей прифронтової зони – звідси кишеньковий формат і обсяг (перевірено: не стане великою чи зайвою серед речей, які беруть до місць укриття). Безкоштовно почали передавати насамперед для сільських і міських шкіл та бібліотек на Донецьчині, що неподалік лінії розмежування. Вона потрапила і на «передок» в окремі військові підрозділи, до читачів по той бік лінії зіткнення. Відгуки не забарилися, – сподобалася.

А «найкращою рецензією» колеги назвали реакцію російських пропагандистів, які у соціальних мережах накинулися на «нявкістів» та автора після однієї із зустрічей із читачами у Слов'янську та Краматорську, де подарував їм книгу. Наступного дня в російському сегменті соціальних мереж зчинився гвалт, до якого приєднався навіть сумнозвісний телеканал «Звезда». Найголовніше звинувачення – написано із «відверто проукраїнських позицій» і автор, будімо, налаштував дітей проти Росії. Назва цієї країни там не вживається, але ж відомо, на кому шапка горить. Автору дорікали, нібито він виконав ганебне доручення Президента України (один із заголівків малячній – «Котики для Порошенка») та СБУ. Книжку пізніше висували на здобуття президентської премії «Українська книжка року» в номінації творів для дітей, вона «пролетіла», але уявляю, який би здійнявся галас, якби відзначили.

– Що плануєте написати ще для дітей?

– Є веселі твори, розпочаті у мирний час, але повертається до них поки недоречно. Немало читачів запитують про продовження пригод «нявкістів». Гібридна війна продовжується, тому, не виключено, хвостаті персонажі після ротації знову повернуться на передову. Спочатку на сторінках книжки, а потім і до читачів у прифронтовій зоні. Найголовніше для автора – їх там чекають.

На презентації книжок ще у мирному Донецьку

КРИМ НЕ ЧУЖИЙ, КРИМ РІДНИЙ, КРИМ ЦІКАВИЙ!

З культурологічних видань України особливе кожне. Театр і музика, кіно і пам'ятки, культура і життя – всього 8 видань підтримує Міністерство культури і видає Національне газетно-журнальне видавництво. Але є серед цих видань одне настільки особливе, що варте епітета «незвичайне», а може, навіть і «надзвичайне»! Це – газета «Кримська світлиця».

Народжена на початку бурхливих 90-х, у вирі боротьби за збереження і розквіт усього українського в Криму, газета в цьому грудні святкуватиме свій чвертьстолітній ювілей.

Ці роки були непрості. «Кримська світлиця» як на мить створення, так і досі – єдина українська й україномовна газета Криму і про Крим. Ми мусимо витримувати публіцистичний курс газети виважено та настільки оперативно, наскільки дозволяє це формат. А наш формат – це постійна та щира демонстрація давніх міцних зв'язків Крим – Україна й Україна – Крим. Передусім це – узи спільного господарчого та політичного життя, культури, мови.

Звісно, наш передплатник і читач переважно був кримським

українцем. А ще з року в рік нас тішила тенденція все більшої цікавості до нашого видання й читача з Великої України! «Кримська світлиця» нині – загальноукраїнське видання. Евакуйована з анексованого Криму, наша редакція працює в Києві, газета друкується в Києві, газета розповсюджується по всій Україні... от тільки у Криму її вже не передплатити.

Крим не чужий. Крим наш, Крим рідний, Крим цікавий! Сподіваємося, приклади публікацій з «Кримської світлиці» на шпальтах газети «Культура і життя» сприятимуть відродженню цікавості до Криму в Україні «материковій». Сприятимуть зростанню почуття симпатії й тепла до цієї цінної часточки України, яким був, є і буде український Крим!

Передплатний індекс газети «Кримська світлиця» в каталозі видань України – 90269.

Передплату приймають усі поштові відділення держави. Передплатна кампанія на 2018 рік уже розпочалася, але і на цей рік ще можна почати отримувати газету поштою з листопада. Будьмо разом!

З симпатією та повагою, любий читачу, редакція газети «Кримська світлиця».

«ДЕ КРИМ ЗА ГОРАМИ...»

Чи не найкращим матеріалом для аналізу минулого і його бачення в суспільстві є фольклор. Зароджена в міфологічну добу світоглядну модель, яка відсутня в друкованих джерелах, а часто і в наукових трактатах. Саме народна творчість і знання є тими джерелами, без яких неможливо уявити сучасне життя суспільства. Історія фольклору знає факти і штучного втручання у фольклорний процес, однак всі вони були безплідними. Тому народна творчість не може вміщувати і зберігати штучних творів. Фольклор – це не вимисел, а реальність, яка подана в художніх образах. Поданий матеріал, що вже публікувався у «Кримській світлиці» у 1993 році, однак не втратив своєї актуальності і нині, покликаний на рівні текстів показати і розвінчати міф про особливу і «сакральну» роль Криму для Російської Федерації, про нібито корінні й давні зв'язки між ними...

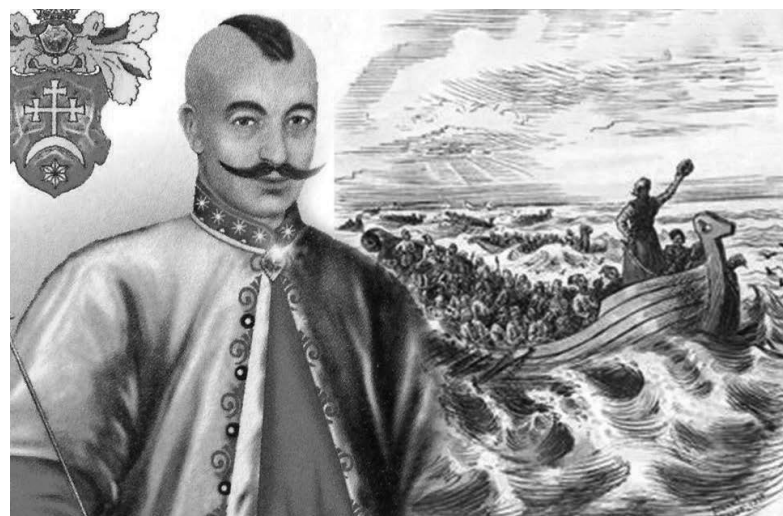
Орест КОРСОВЕЦЬКИЙ

«**Н**азвіть хоча б одну російську народну пісню про Крим!» – це нищівний аргумент проти галасунів про «Крым – коренная русская земля». Нема вірнішого індикатора історичної правди.

Виберемо з російських історичних пісень прямі вказівки на місце дії і побачимо точну їх географію. Вони циклізують сюжети навколо Москви, відображають час Івана Грозного, взяття Казані, походи Єрмака, боротьбу російського ополчення проти польської шляхти, повстання Пугачова, Разіна, будівництво заводів на Уралі і текстильних фабрик у центрі країни, реформи Петра I, Вітчизняну війну 1812 року, оспівують Волгу-матінку.

А Крим? Кілька солдатських пісень періоду Кримської війни 1853–1856 рр. – про бої і командирів, і ніяк не відображають життя російського народу.

Читаємо: «На основе литературной песни «Кочегар» в советском фольклоре было создано немало новых, например: «Раскинулось море широко / У крымских родных берегов...» Всі інші жанри російської народної пісні жодної згадки про Крим не мають. Не те в українській народній творчості, причому не одного, а найрізноманітніших жанрів. Почесне місце серед них належить кобзарським історичним думам. Дума про Самійла Кішку точно визначає місця подій. Місто Козлов (Євпаторія) називається 8 разів, Чорне море – 10. Згадуються Кафа (Феодосія), євпаторійська пристань, Дніпровський лиман, Дніпро, острів Тендра, Запорозька Січ, Межигірський Спас, січова Покровська церква, Трахтемирівський монастир. Серед 350 невільників називаються історичні постаї Марка Рудого, Муся Грача та ін. Після вдалого повстання колишні невільники припливають на захопленій турецькій галері до «Тендрова-острова», де зустрічаються з гетьманом Семеном Скалозубом та запорозькими козаками. А це дозволяє точно визначити дату – 1599 рік, коли Скалозуб вів за-

порожців на турецьку фортецю Азов через Чорне море та Керченську протоку і перестоював на початку року біля острова Тендри, чекаючи доброго вітру. Звідси можна вирахувати, і коли Самійло Кішка потрапив у турецьку неволю – в 1573 році, тобто був невільником 26 років.

Отже, одна лише дума про Самійла Кішку дає більше відомостей про ці краї та їхню історію, ніж весь російський фольклор, разом узятий! А таких дум – не один десяток.

Як і в російському фольклорі, в українській народній творчості багато історичних пісень. Визначне місце в них належить Криму. Наприклад, у пісні «Ой на горах сніги лежать» співається:

*Ой, по горах сніги лежать,
По долинах води стоять,
А по шляхах маки цвітуть:
То ж не маки червоненькі –
То козаки молоденькі
Битим шляхом у Крим ідуть...*

Не всі історичні пісні мають слово «Крим», але їхній зміст не викликає потреби в цьому. В пісні «Що сі в полі забіліло» розповідається, як татари гнали полон, потім паювали. Одному дісталася жінка. Між кінцями він пригнав полонянку додому і змусив працювати, що вона робила з прокльонами. Почула це дружина татарина, вибігла з хати і вдарила... рідну матір, котра по шрамові на пальці упізнала свою доньку, давно забрану в полон ордою. Як не просила донька одягнути дорогі шати і залишитися, мати сказала:

*Я не хочу панувати,
Піду в свій край загинати.*

Величезний пласт в українському фольклорі складають чумацькі пісні, зовсім невідомі фольклорові російському. Для прикладу візьмемо «Гей, у степу криниченька», де співається:

*Гей, воли ревуть да води не п'ють,
В Крим доріженьку чують,
Гей, чи на мою, гей, чи на свою
Головоньку вішують.
Гей, заслаб чумак, заслаб
молоденький*

Та й у Криму на перевозі...

В Україні згадується Крим навіть у піснях... про кохання! Прикладом може бути відома всім «Взяв би я бандуру», звідки слова: *Де Крим за горами,
Там сонечко сяє,
Ой там моя мила
Сльози проливає.*

Навіть в обрядово-календарних піснях, котрі, здавалося б, далекі від зображення історичних подій, виразно відчувається вплив Криму. Така, наприклад, жнивварська пісня «У неділю пораненько», що має один сюжет і спільні рядки з історичною піснею. Колядки та шерівки – і ті не позбавлені цього впливу, наприклад:

*Щедрий вечір, добрий вечір!
Привела корова пологового бичка,
Привела віця чорного барана.
Половим бичком у Крим ходити,
У Крим ходити, сіль возити,
А чорним бараном вівиці плодити.
Щедрий вечір, добрий вечір!*

З плином часу все більше переконуюмося, як була сфальсифікована наша історія в численних книгах, підручниках; читаємо, чуємо, бачимо, відчуваємо, як ті фальсифікації використовуються. Та неможливо сфальсифікувати народну пісню, хоч такі спроби були.

Всіх попередніх, на протипагу галасунам про «коренний» Крим, я аж ніяк не переконую, що Крим – «корінна українська земля». Але безперечно, що український народ з Кримом пов'язаний набагато тіснішими історичними зв'язками, ніж ті галасуни.

ПРОМО КІНОПОТЕНЦІАЛУ

В індустріальній секції 42-го Міжнародного кінофестивалю в Торонто Україна представляє перший національний стенд та ринковий показ кандидата на премію Оскар.

Світлана СОКОЛОВА

Український стенд на 42-му Міжнародному кінофестивалі в Торонто представляється в рамках TIFF Industry Centre з 7 до 17 вересня 2017. Стенд традиційно працює під заголовком Ukraine is Your Destination та оприлюднює актуальну інформацію про українські кінопроекти, кінокомпанії, галузеві послуги.

Представлені каталоги Ukrainian Film Industry Guide та Ukrainian Films 2016 / 2017 Catalogue, які презентують актуальну інформацію про українські кінопроекти, кінокомпанії і галузеві послуги, та інші промо-матеріали національних фільмів, студій, сервісів та локацій. Стенд працюватиме до 17 вересня.

Підготовлено презентацію Discover Ukraine про можливості та переваги кіновиробництва в Україні та систему рібейтів для іноземних продюсерів. Її проводять Вікторія Ярмошук, виконавчий директор Української Кіноасоціації, та Пилип Ілленко, голова Державного агентства України з питань кіно.

Дні українського кіно в Торонто – відкриті покази свіжих повнометражних українських стрічок. Це відомі у світі документальні стрічки «Процес» Аскольда Курова (Спеціальна подія Берлінале 2017) та «Школа № 3» режисерів Лізи Сміт та Георга Жено (Гран-прі Generation 14+ Берлінале 2017); історичний екшн «Червоний» режисера Зази Буадзе за романом Андрія Кокотюхи; драма Тараса Ткаченка «Гніздо горлиці», нагороджена шістьма національними кінопреміями

Делегація України

«Золота Дзига»; трагікомедія Аркадія Непиталюка «Припутні» та кримінальна комедія «DZIDZIO Контрабас», яка зараз в українському кінопрокаті.

Міжнародний кінофестиваль у Торонто є наймасштабнішою кіноподією Північної Америки та майданчик для початку щорічних «оскарівських перегонів». У рамках роботи стенду відбувається ринковий показ українського кандидата на премію Оскар 2018 від України – стрічки Валентина Васяновича «Рівень чорного», яка розповідає історію самотності у великому місті без діалогів і майже без професійних акторів. Фільм обрано кандидатом на престижну нагороду в категорії «Найкращий фільм іноземною мовою». Прем'єра відбулась на 7-му Одеському міжнародному кінофестивалі, де його нагороджено призом ФІПРЕСІ від міжнародного журі кінокритиків.

«Сподіваємось на диво, бо шанси потрапити у шортліст невеликі. Але головне, для чого потрібна міжнародна промо-кампанія – це щоб ті 5600 академіків, які голо-

сують за Оскар, звикали до того, що українське кіно є, присутнє на міжнародному ландшафті», – коментує автор фільму «Рівень чорного» Валентин Васянович.

На стенді відбудеться й перша міжнародна презентація історичної драми «Антон» режисера Зази Урушадзе, зйомки якої наразі проходять в Одеській області. Фільм є копродукцією України, Грузії, Литви та Польщі, й розповідає історію німецького поселення на півдні України у 1919 році, напередодні «російської революції».

Голова Держкіно та ініціатор проведення української індустріальної програми в Торонто Пилип Ілленко напередодні події зазначив: «Цьогоріч ми вперше на офіційному індустріальному рівні долучимося до великих кіноінвентів Північної Америки. Ця участь для нас важлива, бо це кіноринок одного із найбільших кінофестивалів у світі. Проведення окрім Українського стенду на кіноринку Днів українського кіно в Торонто дозволить всебічно представити кіно та можливості нашої країни, аби залучити кіновиробників з усього світу».

Завершився знімальний період містичного трилера Сергія Альошечкіна «Морена» – містичної історії кохання на тлі Карпат, у якій герої борються з потойбічною силою.

Виробництво фільму здійснює Ganzafilm Production за підтримки Держкіно України. Продюсер – Геннадій Богук, повідомляє пресслужба Держкіно.

Творці фільму розповіли, що найскладнішою частиною роботи над стрічкою була велика кількість трюків, адже у фільмі герої наділені магічною силою.

«Зйомки тривали майже два місяці. Здебільшого, ми знімали у Карпатах, тому часом нам дошкуляла мінлива погода, через що доводилось працювати понад-

МІСТИКА НА ТЛІ КАРПАТ

нормово. Основні локації зйомок були в Івано-Франківській та Чернівецькій областях: в Микуличині, Вишніці, Іспасі. Фінальний етап припав на кінець серпня і проходив у Київській області, а також у павільйоні в Києві, де побудували одну із основних декорацій фільму – «горище», – поділився продюсер фільму Геннадій Богук.

Усі виконавці головних ролей – Ірина Громадська, Таїсія Щурук та Ілля Валянський – є дебютантами. Частина трюків актори виконували самі, зокрема, однією із непростих сцен було падіння з підвісного моста посеред ночі в холодну річку.

«Сцену зняли з одного дубля. Найважче було налаштуватись на

неї психологічно, проте, коли настав мить стрибка з моста, я вже позбулась страху», – розповідає виконавиця ролі відьми Морени Ірина Громадська. Окрім виконання трюкових сцен, Ірині доводилось часом і по 20 годин поспіль перебувати у силіконовому гримі, який з розвитком сюжету ставав все складнішим.

Проект «Морени» є одним з переможців Дев'ятого конкурсного відбору Держкіно.

На великі екрани стрічка вийде у першому півріччі 2018-го року.

Лідія ОРЛЕНКО
На фото кадри зі знімального майданчика

Кадр із фільму «Рівень чорного»

А чи доводилося вам хоча би раз у житті провести пару днів в «архаїчно-автентичному селі» XXI століття? Якщо ні то поцікавтеся тим як це було в моєму цьогорічному літньому житті зовсім недавно.

Леся САМІЙЛЕНКО

Адже серце моє давно просило притулку саме в такому райському куточку України яким є село Моринці, що на Черкащині яке мало чим відрізняється від сотні забутих Богом і «великими людьми» нашої сучасності, але водночас знамените на весь світ. Саме тут колись жив наш геній Тарас Шевченко босоніж мандруючи його полями і городами ще у XIX столітті нашої ери. Усвідомлюючи цей факт саме по моринській землі рекомендується мандрувати без штиблет і вільно. Тоді до тебе і приходить відповідне почуття відповідальності і натхнення написати якомога літературніше про неймовірно цікавий та інтелектуально щедрий фестиваль, який його організатори назвали не лише сучасно, але й претензійно стосовно всього, що на ньому відбувалося влітку 2017-го з перспективою на майбутній розвиток. І не лише села Моринці, яке бореться за звання найкращого села в Україні, але й фестивального проекту, який на четвертому оберті свого життя-буття таки вражає... Особисто мене все, що відбувалося протягом лише двох днів збагатило враженнями, як мінімум, на рік а спогадами про чудові знайомства та миті пережитого щастя від захвату не знаю, але здається, що на довго... Та й не думаю, що здається, адже мене вже знову тягне туди ще й тому, що саме в Моринцях я познайомилась з надзвичайно цікавою і талановитою людиною про яку розповім окремо але почну саме з цієї розповіді про Віктора Зоркіна. Саме так ще й тому, що це знайомство відбулось вже перед виїздом з села, коли ми че-

ДВА ДНІ І ДВІ НОЧІ... І ВСЕ ЯК У КАЗЦІ!

Територія краси та любові

кали автобус, що віз учасників і гостей фестивалю в Київ. Сидимо, слухаємо прекрасні пісні поета-барда, який співає їх так душевно, що схотілося саме того про що написано на вітрині місцевого...Ресторану не ресторану, кафе – не кафе...Скоріше моринського музею одного митця, який працює як господар і художник-різбяр в цьому закладі, що посміхається самою назвою «Євшан-чай».Та й прес-секретар фесту порадила зайти і познайомитись з художником чії витвори різблярського, стolarного і художнього мистецтва прикрашають центральну частину села та й сам «Євшан-чай» чи як там його величати це диво ресторанно-декоративного змісту. Адже вже на вході стоять дуже цікаві витвори з дерева, що настроюють тебе на стан заглиблення сві-

домості в далеку історичну епоху часів Київської Русі. Тут і човни, які вирізьблені у стилі саме цих часів і здається так і напрошуються поплавати по прекрасному озеру Морини, що зовсім поруч розкинулося і прийняло нас, туристів і учасників «Ше-Fest» у в обійми прозорої, теплої та чистої води. Дивовижну купель пережили всі охочі з самого ранку, бо після неї якось почуваєшся, як мінімум, викупаним у райському озері і цілющій воді та оздоровленим і натхненним надовго. А ще, якщо випити моринської води з криниці, то, здається, що помолодшав років на десять. Так, принаймні, почувала і прожила там дві доби і дві ночі я. Адже витримати театральне-кіношній і ще майже всеночний музичний марафон можна лише за умови такого раціону та режиму. А ще

До хати шефестівця пустите?..

родзинкою цього фесту є умова безалкогольного гуляння і святкування, яку треба витримувати, бо за цим ретельно спостерігають не лише ті, хто вже призвичаїв своїх фанатів до такої «дивини» в традиції святкування, але й місцеві представники поліції, які можуть привітно зробити зауваження, якщо помітять факт недотримання цієї досить незвичної, але корисної умови. В ці дні навіть в місцевому невеличкому супермаркеті та й в інших місцях алкогольних напоїв не продають навіть з-під поли. Тож ані нетверезих, ані хуліганів у ці дні в Моринцях не зустрінеш. А от цікавих людей і караван машин на яких, здається, з усієї України приїхали гості тут не оминати. Центральна вулиця мені чимось нагадала кримський Коктебель, який колись просто випаровував на все місто дивовижно міцні запахи шашликів, плову та різної смакоти, яку пропонували відпо-

Тут і цікаві фільми, які демонструвалися пізно вночі, можна було подивитися в Будинку культури, і вистави самодіяльних театрів та популярного «Дзеркало», на які зібралися шанувальники у такій кількості, що в залі і яблуку не було де впасти, бо самі назви промовисто рекламували теми, які були не лише шевченківськими, але й досить інноваційними. Театр «Дзеркало» запропонував глядачам свою версію розповіді про стосунки Тараса Шевченка з Лукерією Полусмаковою у виставі «Полусмак» і так глибоко і професійно актори розповіли про цю драму з особистого життя генія, що глядачі після закінчення ще довго не лише аплодували, але й не розходилися. А театральні ще довго обговорювали між собою всі деталі вистави, які вразили їх несподіваним режисерським ходом чи рішенням. Отак все було у ці теплі і сонячні дні в Моринцях, куди, як прави-

Вечір на акустичній галявині

Вже традиційно на фестивалі – письменник Василь Шкляр

ло, приїждять туристи як на батьківщину Тараса Шевченка відвідати музей... Хочеться думати, що частина з них вже й бачила майже «музейне диво» Віктора Зоркіна, яке прикрасило Моринці протягом останніх років і виділило саме це село з-поміж інших в Україні як туристично привабливе та успішне. Мабуть все саме так і є, бо молоді очільники сільради та й всі інші працівники влади села вже так звикли до цього фантастично чудового шефестівського дійства, що протягом року крапля по краплі вже самі додають своїх ідей з приводу його удосконалення. Сам час проведення фестивалю, середина літа, посміхається теплом і привітністю його учасникам. Перебути дві ночі в Моринцях можна або в наметовому містечку, яке розкинулося поруч зі стадіоном на якому відбувалися музичні події фесту в стилі український рок-н-ролл. Це за умови, що ви мали змогу взяти з собою намет і спальний мішок або хоча б кардеган, щоб спину не продуло. Якщо це у вас є, то ви у найкомфортнішому товаристві

Шануємо Заповіт Кобзаря

і на свіжому повітрі проведете цей час так весело і продуктивно, що і друзів побільшає і враження будуть світлими і теплими. Тут навіть народний депутат Юрій Левченко з друзями та родиною відпочивав, бо долучилася до організаторів партія «Свобода», яку

що хотілося у спальному мішку переміститися десь у двір під яблуньку, сливку чи грушку... Що й зробила молодь вже наступної ночі після попередньої безсонної. Виходжу вранці, щоб поплавати в озері, а в дворі нашого «люкс готелю» під кожним деревом сплять щасливі та усміхнені молоді люди. Мабуть щось під ранок добре у снах додивлялися і післямак від свята був таким, що тишило... А таки й був він таким у всіх, бо дали і про те, що його забезпечило.

ДЕНЬ ПЕРШИЙ І ПЕРЕДОСТАННІЙ

Приїхали зі столичного вокзалу три автобуси фестивальщиків всіх жанрів мистецтв. Трохи заспані, бо рано виїхали, але настроєні на професійний відпочинок та демонстрацію своїх талантів серйозно. Тут і бандуристи, і письменники, і поети, і... кого тільки не потягло побачити і переконатися у тому, що Ше-Fest це – The Best, як співають у рекламному ролику одні з його організаторів Єлизавета Тарасова та Міха Невідомський. В стилі реп вони так добре це роблять, що бажаючих побувати в Моринцях шефестівського періоду виявилось дуже багато. Розселилися, смачно поснідали а потім пообідали в місцевому кафе і розійшлися по

місцям подій на свої локації. Хто на літературну галявину, яка поруч з Будинком культури, хто на дитячу галявину, де відбувалися довготривалі бої малюків, яких тренували майстри-Спасівці, що просто причарували увагу малечі та й дорослих до своїх тренінгів.

Шанувальники літератури мали змогу почути цікаві та змістовні виступи вчених, дослідників та літературознавців на теми, що є не лише інноваційними, але й дискусійними та подискутувати з лекторами та поміж собою від пуза. Все це відбувалося протягом двох днів вдень і в режимі сидячо-лежачого відпочинку. Сидіти можна було на солон'яних кріслах а лежати на тому, що було підстелити під себе, бо на літературній галявині було не спекотно і розташувалась вона в тіньовій зоні місцевого парково-садового району. Клас!!! Я давно не отримувала таку насолоду як три в одному – і знання тобі дають цікаві, і відпочиваєш, і спілкуєшся з непересічними особистостями. Це задоволення закінчувалось перед вечерею, бо далі в Будинку культури відкривався театральний горизонт фестивальної програми і треба було встигнути ще й на стадіонну рок-програму а звідти і в кіно, і на літературні читання та акустичний концерт, що майже до ранку тривав біля озера. Такі випробування витримали найстійкіші, але майже всі, бо моїх сусідів по «Люксу» я до ранку не чула і не бачила а всі інші розповідали, що на «акустиці був космос!»

ДЕНЬ ДРУГИЙ І, НА ЖАЛЬ, ОСТАННІЙ

Все добре закінчується, як уві сні. І з цим не погодитись може хіба що той, хто про це ніколи не задумувався. Так і з прекрасним Ше-Festом сталося, бо він промайнув як прекрасний сон, який несподівано перервався усвідомленням того, що все закінчилось і пора повертатися в реальне столічне життя вже завтра зранку.

А день другий був цікавим тим, що на Літературній галявині зібрались всі шанувальники високо-

го штибу слова. Тут відбулося дійство, яке я б конкурсом не назвала. Це були цікаві і дуже креативні ігри участь в яких брали поети. З трьох найкращих вибирали багли і переможців... Але, чи атмосфера свята була такою доброзичливою, що слухачі нагороджували оплесками і увагою кожного з учасників. Чи просто на шевченківській землі збираються особливі поети і звучить особлива поезія, чи ще якісь фактори відбору учасників впливають на якість поетичних творів молодих авторів, але... Такого задоволення я давно не отримувала! Хоча запам'ятала імена лише двох учасників: Олівець та Обрій. Бо зустрілися ми озерній купелі де хлопці читали мені свої вірші як на репетиції перед змаганнями. Так ми познайомились з майбутніми лідерами поетичного турніру творчості яких я зацікавилась надовго. А таке трапляється не часто і, можливо, раз в житті. Під час змагань літературна галявина жила якимось особливим життям і дихала поезією на повні груди. На фесті, вже традиційно, бувають і метри сучасної літератури. Довгі черги за автографами вишикувались до Василя Шкляра. Своєю участю цьогогоріч порадувала і популярна письменниця та поетеса Антонія Цвид, яка видала книгу про жінок в житті Тараса Шевченка. Кого ж це не зацікавить? Якщо ще не чули про неї, то все попереду... Як і прекрасні враження по якій варто їхати вже наступного року в Моринці всім, хто любить Україну і зокрема «до глибини своїх кишень», бо такої виставки-розпродажу, яку організували там, я і в Києві не бачила. Здається, що всі найкращі майстри України з'їхались саме туди. Очі розбігалися, апетити росли а грошей на все бажане не вистачало. І лише оцей останній факт залишив по собі трохи неприємне відчуття і водночас бажання наступного року трохи підкопити грошенят – і знову з головою та тугішим гаманцем пірнути у вир «Ше-Fest» івського дива.

Фото надані оргкомітетом фестивалю

Лікар і бард Богдан Тарасюк

Гості та учасники Ше-Festu на мистецькій галявині

«Безперечно, той садівник, який посадить у своєму саду хоч одне дерево Ренета Симиренка і дочкається врожаю, не лише не пошкодує про зроблений вибір, а й розпочне широко культивувати цей сорт. Для умов же України, мабуть, не знайдеться іншого за якістю яблука, яке змогло б конкурувати з Ренетом Симиренка як в умовах присадибної, так і промислової культури».

Л. П. Симиренко
«Кримське промислове
плодівництво», М, 1912

Петро ВОЛЬВАЧ

Якби за своє коротке й сповнене трагізму життя Левко Платонович не зробив би нічого, крім популяризації та впровадження у виробництво цього усталеного українського сорту яблуні, то навіть і тоді його ім'я мало б бути вкарбоване золотими літерами в історію вітчизняного садівництва. Оцінка Ренета Симиренка, зроблена геніальним ученим-помологом майже сто років тому, виявилася пророкою. Сталося так, що Ренет Симиренка, який розпочав свою тріумфальну ходу українськими садами із середини XIX століття, упродовж XX століття став провідним промисловим сортом яблуні в багатьох країнах світу. Він зберігає своє панівне становище в Україні та інших країнах і на початку третього тисячоліття.

Серед численного світового генетичного фонду сортів яблуні (їх нараховується понад 10 тисяч), мабуть, не знайдеться якогось іншого, що за своєю популярністю у споживачів, вельми широким ареалом і винятковим довголіттям у промислових садах міг би гідно суперничати з усталеним українським Ренетом Симиренка. Він став не лише окрасою, а й гордістю вітчизняного садівництва, візитівкою України в садівничий світ. З позицій сучасного високоінтенсивного садівництва навіть сто років перебування в промисловій культурі – вельми тривалий проміжок часу в активному житті сорту. В епоху бурхливого розвитку садівництва, постійної зміни вимог споживчого ринку та досить швидкого сортооновлення подолати столітній рубіж культивування вдається лише поодиноким сортам. Безперечно, такі сорти-довгожителі повинні мати комплекс видаєтних виробничо-біологічних ознак. Саме завдяки їм Ренет Симиренка упродовж двох століть успішно утримується у стандартному сортименті не лише України, а й багатьох країн південної смуги садівництва. В Україні, згідно з останнім переписом садів і виноградників (1989 рік), у громадському секторі садівництва нараховувалось близько 10 мільйонів дерев яблуні сорту Ренет Симиренка. Можна стверджувати, що донедавна в промислових садах нашої країни кожне десяте

НАЦІОНАЛЬНЕ ЯБЛУКО УКРАЇНИ

ДО ІСТОРІЇ ПОХОДЖЕННЯ ТА ПОШИРЕННЯ СОРТУ РЕНЕТ СИМИРЕНКА

Левко Симиренко після восьмирічного заслання. Фото кінця 1880-х років

дерево – це симиренківський Ренет. Нині в Україні, мабуть, не знайдеш жодної садиби, дачі чи то подвір'я, в яких би не вирощували цей чудовий сорт. Не буде перебільшенням, якщо скажемо, що Ренет Симиренка з повним на те правом став помологічним символом України, нашим національним яблуком.

Незважаючи на значну популярність і вельми широкий садівничий ареал, питання про походження та історію поширення сорту в Україні і зарубіжжі недостатньо вивчене. Більшість дослідників цікавили переважно його виробничо-біологічні ознаки. Тому й не дивно, що не лише широкому загалу садівників-аматорів, а й навіть фахівцям маловідома як історія походження цього славнозвісного сорту, так і роль Левка Платоновича в поширенні його у промислових садах України та взагалі Російської імперії.

Помологічна література минулого щодо генези сорту і прогнозу його місця у садах майбутнього була вкрай неоднозначна і суперечлива. Вивчення садівничої літератури XIX століття засвідчує, що Симиренківський Ренет у 80-90 роках був справжнім яблуком розбрату. Кожен власник саду в Україні, хто прямо чи

ця свого майбутнього славетного Зеленого Ренета він так і не встиг нічого повідомити своїм малолітнім синам, насамперед, Левку, який пізніше стане продовжувачем його садівничих справ.

Майбутній садівничий України з дитинства тривалий час виховувався і ріс поза межами рідної садиби (в Одесі та Києві), тому не міг активно впливати і втручатися у господарські справи родини. Вони лягли на плечі матері Тетяни Іванівни, обтяженої ще й вихованням чотирьох дітей. У гімназичні та студентські часи до родинної садиби, дендрарію та батьківського саду Левко Платонович на короткий час повертався лише під час канікул. Ще у студентські роки у батьківському саду серед лісу запримітив уже немолоду яблуню з навислою розлогою, округлою кроною. Вона щороку вирізнялася щедрим урожаєм зелених, а при дозріванні золотавих, зарум'янених плодів неперевершеного смаку. Ще тоді молодий садівник поклав на це деревце око. Про свою знахідку – рідну лісову хуторянку – Левко Платонович постійно думав і згадував на етапних шляхах, тюрмах та в сибірському засланні. Про це переконливо свідчить величезна увага молодого вченого до батьківської вихованки і своєї видатної знахідки вже в перші дні після повернення з восьмирічного сибірського заслання.

З кінця 1887 року він активно долучається до садівничого життя України, використовує першу-ліпшу нагоду як для популяризації родинної помологічної перлини, так і до відновлення пріоритету свого батька в по-

ходженні цього сорту. Левко Платонович також намагається упорядкувати помологічну назву сорту.

На цьому нелегкому й тривалому шляху йому довелося стикнутися з шаленим опором різноманітних псевдонаукових «авторитетів», відвертих фальсифікаторів і войовничих космополітів-безбаченків. Справа дійшла до того, що не лише на всіляких виставках із садівництва, а й в авторитетних наукових виданнях Російської імперії Левка Симиренка брутально звинувачували у привласненні чужого сорту, до якого, як стверджували безсоромні симиренківські опоненти, ні батько, ні він сам не мали жодного стосунку. Спокійний та врівноважений, учений довго терпів образи та наругу над батьківською пам'яттю і не вдавався до публічної полеміки, спростувань наклепів, брехні та брудних пліток своїх противників. Тож і не дивно, що навіть у найповнішому помологічному описі батьківського Ренету, який він у 1912 році зробив у своїй капітальній праці «Кримське промислове плодівництво», Левко Платонович, як надмірно скромна людина, не акцентує увагу ні на своїй причетності до поширення сорту в Україні та Росії, ні на роль батька в походженні сорту. Вчений дає також нині усталену помологічну назву своєму улюбленцю з Платонового хутора Ренет Зелений П. Ф. Симиренка. В народі ж та в науковій літературі за сортом закріпилася й усталилася назва Ренет Симиренка або Симиренківський Ренет. І це цілком справедливо, адже роль Платона Федоровича і Левка Платоновича

Сорт Ренет Симиренка

в походженні та поширенні у світі цього видатного сорту рівноцінно велика.

Всі сучасні помологічні видання здебільшого повторюють версію самого Левка Смиренка про походження цієї вітчизняної перлини. Так, найповніший авторський помологічний опис зроблено вчнем у його працях «Кримське промислове плодівництво» та «Помологія».

«Походження цього чудового Ренета, – зазначає Л. П. Смиренко, – який успішно конкурує з найкращими європейськими сортами, до цього часу остаточно не визначено. Невідомо, чи це є стародавній сорт, але давно забутий на Заході, чи помологічно самостійне нове яблуко, яке народилося від випадкового засіву в саду Платонового хутора, що належав колись моему батькові. Але безперечно одне: це яблуко поширилося у Росії, а останнім часом і в Європі з нашого саду».

Справді, генетичне походження цього видатного сорту ще й сьогодні лишається нез'ясованим. Вочевидь, надійні дані щодо його філогенії та ймовірних батьківських форм можна отримати, залучивши для доказу сучасні методи генетичних досліджень. Кафедра плодівництва імені професора Володимира Смиренка НУБІП (Національного університету біоресурсів і природокористування України, м. Київ) нещодавно звернулася з таким проханням до однієї з провідних світових лабораторій. Тож будемо сподіватися, що зазначені дослідження проллють певне світло на походження цього видатного українського сорту.

Відомо, що уже на початку 80-х років XIX століття деякі власники великих садів на Київщині і навіть у Північній Таврії вирощували (правда, під іншими назвами) сорт яблуні, схожий на майбутній Смиренківський Ренет. Про це Левко Смиренко добре знав. Повернувшись із майже восьмирічного заслання до Сибіру, випускник Новоросійського університету, вшанований науковим ступенем кандидата природничих наук, відразу ж стає на захист родинної перлини та долучається до популяризації цього сорту.

Вже на осінній Харківській сільськогосподарській виставці він демонструє плоди родинної реліквії. Правда, плоди батьківського сорту для виставкових експонатів йому довелося взяти не з материнського дерева колишнього смиренківського саду, а замовляти в інших садівників. Саме цей факт смиренківські опоненти спритно використали у паплюженні та обріджуванні високоморальної людини і кришталеву чесного ученого. Своїм ворогам та недоброзичливцям він через пресу пізніше дасть вичерпне пояснення ситуації, яка склалася. Правда, навіть цей високоморальний вчинок не зупинив недоброзичливців, а цькування вченого та звинувачення його у

Левко Смиренко з родиною. Зліва направо: Платон Львович, Володимир Львович, Лев Платонович, Тетяна Львівна

привласненні чужого сорту тривало та ставало тільки витонченішим.

Проте до широкого визнання славетного смиренківського сорту яблуні мав пройти певний час. Учений мав також подолати шалений спротив не лише відомих помологічних авторитетів, але й своїх «землячків». Один із законодавців тогочасної садівничої моди, редактор вельми популярного тижневика «Русское садоводство» та автор розвінчаної Левком Смиренком теорії акліматизації професор О. К. Грель, мстячи за нищівну критику молодого ученого його «теоретичних опусів», писав: «Так званий Зелений Ренет П. Ф. Смиренка – це французький сорт, який вирощується А. А. Філібером у промислових садах на узбережжі Азовського моря. Іменувати його Ренетом Зеленим незрівнянним або давати йому якусь іншу триповерхову назву нема жодних підстав. На мою думку, скоріше треба погодитися з тією назвою, яку дав цьому сорту А. А. Філібер, тобто «Цитронний Ренет». Оскільки це сорт французький, то його опис неодмінно має бути в помологічній енциклопедії Андре Леруа. Шукайте там і знайдете».

Почувши провокаційний заклик садівничого «авторитета»,

Платон Смиренко з дружиною Тетяною Іванівною

на пошуки компромату у всіх відомих помологічних виданнях кинулися не лише дилетанти, а й маститі вчені. Так, один із провідних петербурзьких учених, майбутній організатор «Бюро з прикладної ботаніки, генетики та селекції» Е. Регель вважав, що мліївський Зелений Ренет не що інше, як поширений у Криму сорт Ренет англійський. А наш «землячок» Яків Павленко запевняв широкий загал садівників, що Смиренківський Ренет має бельгійське походження.

Особливо завзятістю та непримирністю у боротьбі з Л. П. Смиренком відзначався чигиринський садівник П. А. Жуковський. Він доклав чимало зусиль, щоб в Україні та за її межами цей сорт упродовж 70–80 рр. (тобто тоді, коли Л. П. Смиренко перебував у засланні) поширювався під назвою Зелений Ренет. За цей час спритний ділок встиг долучити до нього ще і своє прізвище.

Аби довести непричетність родини Смиренків до цього сорту, Жуковський залучив до помологічної експертизи головного садівника Нікітського ботанічного саду з Ялти Е. К. Клаусена. Він дійшов висновку, що плоди, які надіслав йому з Чигирини невгамовний опонент Смиренка П. А. Жуковський, ідентичні ан-

глійському сорту Зеленка Вуда. Проте висновки відомого садівника виявилися вельми упередженими і малопрофесійними. Як зазначає сам Л. П. Смиренко, це пізніше визнавав і сам експерт Клаусен у приватних бесідах та в особистих листах до вченого. Його помилкову помологічну експертизу можна пояснити тим, що при визначенні він мав справу лише з плодами, надісланими П. А. Жуковським. Але незважаючи на це, він усе ж таки визнав значні відмінності у смакових якостях обох зразків плодів Зеленьки Вуда і мліївського Ренета.

З'ясуванням помологічної ідентичності Ренета П. Ф. Смиренка займався також відомий вітчизняний академік та помілог Василь Пашкевич. Як і більшість дослідників, він дійшов висновку, що «Зелений Ренет» (Ренет Смиренка) «не схожий на описи будь-яких

виставках і закритих дегустаціях отримували найвищі оцінки. Це й забезпечило йому широку рекламу. Смиренківське яблуко завоювало пів земної кулі і стало національним символом України.

У багатьох областях України, на півдні Російської Федерації, в Молдові, у республіках Закавказзя та Середньої Азії Ренет Смиренка стає домінуючим сортом в інтенсивних садах. Міжнародна виставка садівництва, яка проходила у 1961 році в Ерфурті, переконливо засвідчила, що за Ренетом Смиренка стійко утримується слава одного з найкращих сортів світу. Його залучено до переліку дев'ятох найпоширеніших і найбільш високопродуктивних сортів яблуні серед світового сортименту. У 1961 році плодам Ренета Смиренка, вирощеним у садах України, була присуджена Велика Золота Медаль.

Пам'ятник Левку Смиренку у Млієві на Платоновому хуторі

сортів, включених до помологічних праць англійських, французьких і німецьких авторів».

Зазначимо, що треба було мати величезну витримку і титанічну волю, аби в атмосфері підтриманої владою розгнужаної антисмиренківської істерії, наклепів, брехні і бруду в пресі стати на захист родинної честі і відстояти пріоритет України на найкращий вітчизняний сорт яблуні. Ця підступна й нечесна боротьба лишила не один рубець на хворому й чутливому до образ і неправди серці вченого. Сьогодні ми не знаємо, скільки видатних наукових праць недорахували Смиренко та українська наука через цю тяжку психологічну війну. Найоб'єктивнішими арбітрами в полеміці Левка Платоновича зі своїми опонентами щодо прав на родинну реліквію сорт Ренет Смиренка виявилися час та український народ.

З кінця XIX століття сорт завоював виняткову популярність по всій Україні. З того часу розпочалася його переможна хода багатьма регіонами Російської імперії та країнами Західної Європи. Плоди Ренета Смиренка на всіх

Після тривалого занепаду садівничої галузі, що розпочався наприкінці 80-х років минулого століття, зумовленого об'єктивними і суб'єктивними чинниками, нині знову зростає увага як до випробуваного часом і життям сорту Ренет Смиренка, так і до смиренківської спадщини. Ренет Смиренка у переважній більшості садівничих регіонів України виявився тим сортом, який найуспішніше переносить усілякі погодні негаразди: зимові морози, весняні приморозки, літню посуху та суховії.

Минають століття. На арені промислового садівництва, як в Україні, так і за кордоном, з'являються і швидко зникають нові сорти, але, без сумніву, у стандартному сортименті багатьох районів України ще тривалий час зберігатиметься чудовий український сорт яблуні Ренет Смиренка. Завдання вітчизняних селекціонерів – методами гібридизації і клонової селекції усунути деякі істотні вади цього по-справжньому видатного сорту, у вдосконаленому і поліпшеному вигляді, як найціннішу національну перлину, передати в руки прийдешніх поколінь.

Учасниця «Ладоньок» біля вишитої карти України

«УКРАЇНО, ВСІ МИ ДІТИ ТВОЇ!»

У серпні, на Спаса на першому ярбусі Великої Лаврської дзвіниці Національного Києво-Печерського історико-культурного заповідника відбувся культурно-мистецький захід «Україно, всі ми діти твої!», присвячений 26-й річниці відновлення незалежності української держави.

Захід презентували: Міністерство культури України, Національний Києво-Печерський історико-культурний заповідник, Державна агенція промоції культури України і Державна казначейська служба України.

Знаковою подією культурно-мистецького заходу стало нагородження представниками Національного проекту «Книга рекордів України» Державної казначейської служби України за впровадження Всеукраїнської акції «Вишивана моя Україна».

Вишита карта має стати не лише одним із символів єдності українського народу та нерозривної соборності її історичних земель, а й прикладом патріотизму, дружби, взаємодії та згуртованості. У кожний стібок, у кожний хрестик учасники акції вкладали всю свою любов до Батьківщини, мистецький досвід, душевне тепло і талант, що передавалися від покоління до покоління.

Вишита карта нашої держави оздоблена орнаментами, характерними для кожного окремого

регіону, державним символом – гербом України та голубом – птахом, що символізує мир. Протягом останнього року карту презентували в усіх областях України, а також в Антарктиді на станції «Академік Вернадський».

У межах заходу відбулося також відкриття експозиції художніх творів вітчизняних митців та митців української діаспори з Австрії, Білорусі, Естонії, Латвії, Литви, Молдови, Польщі, Росії, Румунії, Словаччини, Хорватії та Чехії, молодих художників, представників національних меншин України – учасників міжнародних мистецьких пленерів «Україно, моя Україно» і Всеукраїнських пленерів для творчої молоді національних меншин України. Кожен із учасників пленерів має власну творчу манеру, відчуття сучасності, однак усіх їх об'єднує належність до українського народу та любов до рідної землі.

Яскравим доповненням виставки були гобелени із серії «Києве мій» заслуженого архітектора України, доктора архітектури, художника та музиканта Олега Слєпцова. Вокальною окрасою культурно-мистецького заходу «Україно, всі ми діти твої!» став яскравий та захоплюючий виступ зразкового дитячого колективу – театру пісні «Ладоньки» (художній керівник – Світлана Садовенко).

Георгій ЛУК'ЯНЧУК

«ПОБАЧЕННЯ З МОРЕМ» МИКОЛИ ГАЙДУКА

4 вересня в рамках культурно-дозвільного центру «Мистецька вітальня» Чернігівської ОУНБ імені В. Г. Короленка відкрилась ювілейна виставка «Побачення з морем» чернігівського художника, члена Національної спілки художників України Миколи Гайдука до 70-річчя від дня народження.

Микола Васильович Гайдук – художник-продовжувач реалістичної школи живопису. Народився 8 вересня 1947 р. в селі Жадово на Чернігівщині. Закінчив Кримське художнє училище імені М. С. Самокиша.

Навчався у відомих, обдарованих кримських художників Анатолія Шилова та Анатолія та Валентина Григор'євих. Із 1974 року живе і працює в Чернігові, де займається художнім оформленням музейних експозицій, книг, монументальним мистецтвом, але перевагу надає живопису та графіці.

За довгі роки співпраці Микола Гайдук став постійним користувачем і другом Чернігівської ОУНБ. Його виставки неодноразово прикрашали зали бібліотеки і нам дуже приємно, що саме в рік 140-річчя від дня заснування нашого закладу митець святкує і свій ювілей.

Микола Гайдук – учасник багатьох всеукраїнських, обласних виставок. Твори художника зберігаються у фондах Чернігівського обласного художнього музею, художніх музеїв України, в колекції подарованих картин Чернігівської ОУНБ імені В. Г. Короленка, а також у приватних збірках України, Росії та інших держав. Член Національної спілки художників України з 1992 року.

Професійна палітра і вдало вибрана композиція дають можливість проаналізувати творче обличчя обдарованого майстра. Митець уміє відтворити настрій природи та влучно вибрати пропорції, спіймати тремтливе сяйво сходу сонця та передати неспокій водної стихії.

На виставці «Побачення з морем» художник представив 15 морських пейзажів, що нагадують про літо та теплі дні. Виставка захоплює дух з першого погляду.

Художник створив власний стиль пензля. В деяких роботах поєднуються кілька технік – пастель, акварель, гуаш. Все задля того, щоб передати різноманітність моря: від глибокого штилю до вируючих та бурхливих хвиль.

Кожному, навіть тому, хто професійно не пов'язаний із образотворчим мистецтвом, відомо, що писати море – це дуже важка, трудомістка, але водночас захоплива справа. Передати невпинний рух, відтінки хвилі вдається лише небагатьом майстрам, одним із яких, безумовно, є Микола Гайдук.

На картинах зображений Гурзуф, кримське узбережжя Чорного моря. Цією виставкою митець нагадує про красу, яку зараз ми споглядати не в змозі. Але тонким наполегливим лейтмотивом виставки звучать слова: «Україна єдина»...

Україна – унікальна. Поєднуючи в собі безліч різних мальовничих пейзажів – західні гори, ліси сходу та півночі, степи центру та море півдня, вона створює закоханих в красу природи митців, які всіма силами оспівують красу довілля і свою Батьківщину.

Колектив бібліотеки та шанувальники творчості зичать художнику довгих років натхненного життя та запрошують всіх гостей і жителів міста завітати на виставку та доторкнутись до прекрасного!

Катя СКРИПКА,
провідний бібліотекар відділу
мистецтв Чернігівської ОУНБ
імені В. Г. Короленка.
Фото Олени ПОПОВИЧ

Понад чотири роки читачі політико-історичних детективів чекали появи нового гостросюжетного пригодницького роману про полковника Зорія.

Сергій ШЕВЧЕНКО

Автором цього літературного образу є український письменник Анатолій Сахно, до слова – ветеран органів держбезпеки, полковник у відставці. На прохання шанувальників його таланту (а до них належить і автор цієї статті) романіст «розв'язав» сюжет свого попереднього твору й у книжці «Острів Хо. Поріг болю» і знову повів у бій головного героя – Богдана Зорія.

Цікаво, що в книжці «Соло бунтівного полковника. Вершина», виданій за влади недоброї пам'яті колишнього зека, полковник (справжній) зробив основними негативними героями президента України, голову Служби безпеки, міністра внутрішніх справ, главу адміністрації президента, деяких упізнаваних олігархів. «Ще й більш того, – наголошує письменник, – вони постають у творі як страшні негідники і злочинці, які під час подій на Майдані порозбігалися хто куди. Повторюся: це було написано задовго до Революції гідності». Автор не виключає, що в читачів «Острова Хо...» ототожнення літературних героїв із реальними особами може бути ще яскравішим і... болючим.

Нагадаємо, що 2012 року побачило світ перше видання роману під назвою «Вершина», перевиданого згодом як «Соло бунтівного полковника. Вершина». А свій новий твір Анатолій Сахно спробував написати так, щоб і читачеві, який абсолютно нічого не знає про попередній роман, було все зрозуміло – тобто митець нама-

АНАТОЛІЙ САХНО ВЕДЕ В БІЙ БУНТІВНОГО ПОЛКОВНИКА

гався створити цілком самостійну за сюжетом оповідь. Водночас у передмові є особиста авторська порада – спочатку все-таки прочитати «Соло...», щоб глибше осягнути мотиви вчинків і характери героїв «Острова...», які майже всі перейшли до нового твору. Навіть більше, зазначає романіст, «ті самі герої (як дасть Бог) діятимуть і в наступному романі, який нині вже пишеться».

Через відомі події, що сталися останніми роками (Євромайдан,

гібридна війна проти України), письменник дещо змінив своє ставлення до тих чи інших реалій суспільно-політичного життя, скоригував певні оцінки людських вчинків. Тому змінилися й деякі герої «Острова Хо...», когось не оминула мімікрія, пояснює прозаїк. У своєму творі автор навмисне обійшов деталі «чергової, і, з усього видно, не останньої революції – Революції гідності». Свідомо не пише Анатолій Сахно і про розв'язану Московією війну,

ні Оврас, Олегу Іванову, Світлані Сергєєвій і Анастасії Хакимзяновій.

Вони допомагають бійцям, забезпечували поїздки до наших визволителів, ми возили інструменти, масксітки, збираємося везти намети», – каже Л. Іванова.

«Ми допомагаємо хлопцям на фронті з 2014 року. І долучаємо до цього не тільки бібліотечних працівників і наших читачів, а усю громаду Деснянського району, – сказала Тетяна Оврас, директор Централізованої бібліотечної системи Деснянського району міста Києва. – Почали допомагати батальйону «Айдар».

Хлопці до нас звернулися за допомогою відсканувати документи для оформлення статусу учасника бойових дій, відправити, з цього почалася наша вже дружба».

Світлана СОКОЛОВА

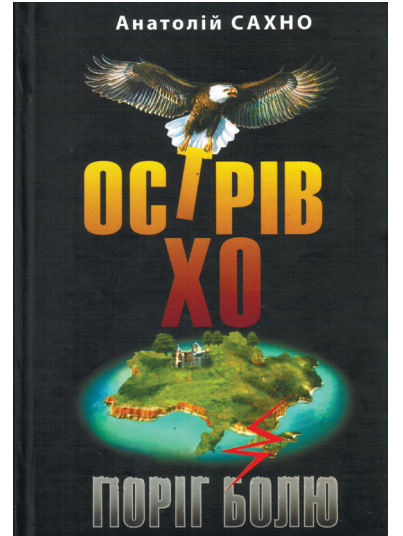
хоч зізнається – йому повсякчас кортіло перескочити через цілу низку історичних подій і перейти до аналізу 2013–2016 років. Та спокуси він не піддався, хоч у майбутньому до теми війни, можливо, добереться, коли на неї можна буде поглянути з відстані років, бо так видніше, вважає автор.

Водночас на тлі нинішньої агресії сусідньої держави настирливо свердлить читацький мозок фраза одного з героїв нового роману: «Люди, які погодяться з тим, щоб їхні керманічі почали знищувати інший народ і самі візьмуть у цьому участь, заслуговують на знищення. І – жодного жалю. Крапка». Вагомість змісту наведеної цитати стане більш зрозумілою, навіть виправданою, коли читач ознайомиться зі змістом роману.

Серед сильних сторін книжок Анатолія Сахна – їхня гостросюжетність і, якщо так можна висловитися, правдиво змальовані ситуації, народжені уявою митця. Карколомні повороти в долях літературних персонажів чергового роману розгортаються на тлі детективної боротьби з наркобізнесом і не завжди вдалим спроб державних органів протидіяти небезпекам, що масштабно загрожують суспільству. Відчувається, автор глибоко й усебічно знає предмет мистецького дослідження. Він багато років служив у правоохоронних органах, а також у колишній Державній службі України з контролю за наркотиками, отож пише так, що читач беззапечно йому вірить.

Відомий правозахисник Семен Глузман, прочитавши перший роман полковника, зауважив: «Страшна в Анатолія Сахна вишла книга. Зовсім не фантастична. Дивовижна книга: все придумано, а фантастики немає. Все – правда. Так ми живемо, так працюють наші спецслужби, найчастіше позбавлені совісті, честі й поняття патріотизму. Так живуть і керують країною наші владні мужі, нами самими приведені до цієї влади. Корисна книга. Книга, що протверджує. І ось ще дивна думка: колишній офіцер КДБ–СБУ Анатолій Сахно навчився всерйоз користуватися плодами демократії. Він – застерігає! Чи почуємо ми, звичайні українці, його застереження? Не впевнений...»

Як і в «Соло...», на шанувальників художнього слова знову чекають захопливі години переживань разом із дійовими особами, що живуть серед нас, обіцяє романіст: «Герої «Острова Хо» – це ми з вами, і тому судити самих себе мусимо значно суворіше й нещадніше, ніж судять нас інші». Водночас письменник нагадує: не все, що написано в книжці, насправді

відбувалося, дещо автор нафантазував. І збіги з реальними подіями чи іменами людей можна вважати цілковитою випадковістю. Застереження не зайве, бо досвід показав, що в попередньому романі дехто з читачів «побачив себе, а дехто впізнав у інших героях тих осіб, яких автор зовсім не мав на увазі. Мабуть, не мав... І це пізнання не завжди миналося авторів безболісно».

Розмірковуючи над тим, чому Анатолій Сахно знову повів у бій свого бунтівного полковника, автор цих рядків дійшов висновку: рано складати зброю та сидіти на дачі під шовковицею таким патріотам, як Богдан Зорія. Вершина влади – занадто гаряче місце, де можуть перекуватися мечі революції на рала бізнесу, а залізни патріотичні клятви переплавитися на щось цілком протилежне... Тож залишається актуальною й читацька оцінка, яку висловив ветеран Служби безпеки України генерал-полковник у відставці Василь Горбатюк щодо першого твору про Богдана Зорія: хочеться вірити, що зміст нового роману «стане для когось повчальним, а когось змусить замислитися і зупинитися на краю безодні прогресуючого цинізму».

Анатолій Сахно і далі рішуче настроєний на активну літературну творчість, тож не ставить крапку на «Острові Хо...» Як і раніше, він чекає на відгуки, оцінки та побажання читачів щодо подальшої долі його героїв. А герої (згадаймо визначення автора книжки) – це ми з вами, українці. Тому найперше й найголовніше побажання митцеві – доля його нових героїв, як і всіх українців, має бути щасливою.

Презентація роману «Острів Хо. Поріг болю» планується на кінець вересня цього року. Письменник обіцяє повідомити своїх шанувальників про місце й дату заходу вчасно.

ВІДЗНАКИ ДОБРОВОЛЬЦЯМ ТА ВОЛОНТЕРАМ

Керівники громадських організацій вручили нагороди добровольцям батальйону «Айдар» та волонтерам, які допомагають захисникам України.

Ініціатор заходу, Голова ГО «Самооборона Айдар Артемівськ» Віктор Хакимзянов розповів: «Орденем «Лицарський Хрест Добровольця» ми нагородили п'ять осіб. Це батько з сином – обидва Миколи Лисенки, два брати корейці Слава і Георгій Дьбо та Ігор Луньов. Був капелан батальйону, помолилися. Співали гімн України. Для того, щоб не пройшов захід непоміченим, я заявку на проведення подав в Київську міську держадміністрацію.

Ми займаємося військово-патріотичним вихованням молоді,

людей, бойовий дух підтримуємо, в ім'я того, щоб у нас настало єднання нації і народу».

Ігор Луньов сказав: «Для мене дуже почесно отримати такий орден, бо я живу на Донбасі, і там багато людей не розуміють ролі цієї війни, – настільки затуркані путінською пропагандою, що стає образливо. Орден говорить про те, що справді Україна існує, і є люди, готові її захищати своєю кров'ю».

Бійців привітала Любов Іванова, голова ГО «Всеукраїнська організація «Довічне право інваліда, ветерана, учасника бойових дій», художник Юрій Дрюченко та письменниця Наталія Веселицька.

«Ми передали грамоти від ОТУ «Маріуполь» волонтерам, – Тетя-

Чи вчити дитину читати і писати, чи навчити її алгебри, хімії, історії, чи стрибати через «козла» – таких питань зазвичай не виникає в сім'ї: вони суспільством усталені безповоротно.

А в найважливішому для розвитку дитини питанні про те, чи здобуде вона музичну освіту, в якому обсязі та якій якості, – лишається цілковита свобода вибору. І рішення ухвалюють мало підготовлені до цього батьки самостійно, в кожному випадку індивідуально і, на жаль, часто неправильно. Все залежить від міри розуміння наслідків такого рішення для майбутнього духовного життя дітей. У багатьох випадках міра розуміння невисока.

Звичайно, буває так, що музичному вихованню й освіті дитини заважають обставини. Але набагато частіше заважають люди, тим паче найрідніші. Через необізнаність, внаслідок забобонів, сталих помилок, різко кажучи, заважають через неучтв і некультурність.

Я давно переконався, що залежно від ставлення до музичного виховання дітей батьки діляться на п'ять категорій.

Перша категорія, найчисленніша, – це люди, які не хочуть брати на себе зайвий клопіт щодо музичного навчання. Типова фраза, яка при цьому виголошується: «Моєму синові (доньці) ведмідь на вухо наступив». Під цим розуміють не глухоту, а відсутність так званого «музичного» слуху. Із самим тим поняттям музичного слуху пов'язаний один із найбільш безглузких і важко викоринюваних забобонів. Насправді

ДИТИНА І МУЗИКА

немає «музичного» слуху, як немає, скажімо, «літературного» зору, від якого б залежало, навчати чи не навчати дітей читати й писати. Про музичний слух педагоги говорять тоді, коли мають на увазі ступінь натренованості звукоорозрізнавальних, необхідних для досягнення певних рівнів музичного професіоналізму. При цьому йдеться знову-таки не про те, чи є музичний слух, чи його немає, а про те, якою мірою він розвинений вихованням і навчанням. Тому застосовувати це поняття до навчання, та ще й стосовно всіх дітей (навіть тих, які не збираються стати професійними музикантами), абсолютно безглуздо. Слух як сприймати музику та музикувати на любительському рівні – мають абсолютно всі нормальні діти (виняток ста-

новлять, можливо, лише глухонімі від народження). Повертаючись до характеристики першої категорії батьків (які нарікають на ведмеда), ми повинні усвідомити, що в цьому випадку батько якраз і є той самий «ведмідь», який наступає на вухо власній дитині і затримує її музичний (а значить, і загальний) розвиток.

Друга категорія – батьки, які переконані, що їхнє чадо від природи є талановите. І разом із тим, що вони, як правило, некрітично ставляться до своєї дитини і схильні до жадливого перебільшення, мушу сказати, що в головному такі батьки абсолютно праві. Їхні діти мають достатні здібності для вивчення музики. В усіх випадках. (Найкращі музичні педагоги дотримуються того ж переконання. Розповідають, що

легендарний Петро Столярський, бувало, прослуховуючи початківців, говорив їхнім батькам так: «Ах, нічого особливого, звичайна геніальна дитина».)

Подібно до того, як не знайти жодної здорової дитини, яку б не можна було навчити читати й писати, ви не знайдете і такої здорової дитини, яка б не могла при правильному навчанні освоїти музикування (читання і запис нот, відтворення їх голосом і на музичному інструменті). Мені можуть заперечити, що не всі діти, котрі навчалися в музичних школах, задовільно цим оволоділи. Так, це правда, і причин тут дві. *По-перше*, пізній початок навчання (7–8 років – то вже запізно!), *по-друге*, невірні методи навчання. Адаже грамоти вдається навчити всіх дітей, навіть найбезпорадніших, а музичній грамоті (біглому читанню нот) – не всіх. Уявляєте, що це має бути за «чудо-методика», щоб дитина вчилася читати і не навчилася?!

Третя категорія – батьки, рухомі пихатістю. Вони розпочинають навчати дітей музиці з міркувань престижу й інших низьких мотивів (аж до заздрості). Серед цих людей є навіть глибоко байдужі до мистецтва, схильні зневажливо висловлюватися про музику, як у кращому разі про марну справу, але тим не менше прагнуть «купити» для свого нащадка музичну освіту, щоб він був «не гірший за інших». Це той випадок, коли не найвищі спонування і не найправедніші цілі парадоксальним чином штовхають людину у вірному напрямі.

Четверта категорія – максималісти. Запідозривши одного разу, що їхній дитині не призначено стати великим артистом, вони зопалу вирішують, що жодна музична освіта взагалі ні до чого, – і припиняють навчати дітей музиці. У поєднанні з лінощами самої дитини такі ситуації часто виявляються безнадійними. Особливо прикро буває згодом, коли з роками у дитини виникає бажання музикувати або навіть відбувається занадто пізно розкриття талантів. Але, на жаль, можливості музичного розвитку, які прогавлені в ранньому дитинстві, ніколи не надолужити.

І, нарешті, п'ята категорія. Той ідеальний випадок, коли люди не поспішають із передчасними висновками щодо таланту своїх дітей, а спокійно і зважено ставляться до музичного навчання як до необхідної для всіх частини загальної освіти. Вони не схильні перебільшувати або применшувати значення музики і тому для педагога взаємодія з такими батьками – найкращий варіант. На жаль, багатьох цієї категорії нині (при невисокому загальному рівні педагогічної культури в суспільстві) зустрінеш украй рідко. Але що поробиш, ідеал, як відомо, буває в ідеалі...

Ті читачі, які впізнали себе в описаних тут типах, вирішують самі, що їм робити. Я звертаюся до людей різних поглядів, оскільки вважаю, що їм усім, до якого б типу, до якої б категорії вони не належали, буде корисно дізнатися, як раціональніше і з меншими втратами забезпечити музичний розвиток своїх чад.

Григорій ГАНЗБУРГ,
кандидат мистецтвознавства, член
Національної спілки композиторів
України

ЗАПОЧАТКОВАНО ХОРЕОГРАФІЧНУ АСАМБЛЕЮ

3–7 листопада 2017 року у місті Житомир за сприяння Міністерства культури України та підтримки Житомирської обласної державної адміністрації і Житомирської обласної ради громадською організацією «Центр хореографічного мистецтва ім. Н. Скорульської» буде проводитись Міжнародна хореографічна асамблея імені Наталії Скорульської/Natalia Skorulska International Dance Assembly.

Цьогорічна Асамблея присвячена 130-річчю від дня народження Михайла Скорульського – українського композитора, піаніста, диригента, педагога, заслуженого діяча мистецтв України, кандидата мистецтвознавства, батька Наталії Скорульської.

У рамках заходу відбудеться Міжнародний конкурс хореографічного мистецтва імені Н. Скорульської, Міжнародний фольклорний фестиваль імені

Михайло Скорульський

Н. Скорульської, Міжнародний хореографічний форум для керівників колективів, майстер-класи ведучих педагогів-хореографів з різних країн світу, перформанс у виконанні учасників Асамблеї

на музику М. Скорульського, виступи гостей Асамблеї – артистів Національного академічного театру опери та балету України імені Т. Г. Шевченка та інших гостей-учасників з різних країн світу, зустріч з мером міста Житомир, виставка особистих речей та фото з архіву сім'ї Скорульських, а також диско-бал знайомств для учасників Асамблеї.

Засновник і Директор Асамблеї Інна Бурдейна.

ОКРИЛЕНА ДУША ЗЛЕТІЛА В НЕБО

4 вересня відійшла у кращі світи Ірина Кириліна, жінка про яку можна сказати коротко лише такими словами: талановита Людина, геніальний композитор, розумний і професійний педагог, яка на крилах своїх талантів підняла на висоту музично-пісенного олімпу добру сотню своїх вихованців та артистів.

Її не стало несподівано і для тих, хто знав про її важку хворобу і стан здоров'я, і для тих, хто дізнався про її смерть зовсім несподівано, адже пані Ірина до останнього працювала і навіть ходила на роботу в Київський університет культури і мистецтв якому віддала майже двадцять років своєї педагогічної діяльності як викладач з вокалу. І, судячи з усього, залишилась в пам'яті своїх учнів і вихованців не лише як педагог «Від Бога» а й як «хрещена мати і наставниця». Адаже в скорботний час десятки її вихованців тужили як рідні діти за матусею. Тай за словами народної артистки Алли Попової, які вона сказала під час прощальної церемонії: «Я не зна-

ла і не знаю таких жінок, які, маючи власних дітей, так любили дітей...» Справді Ірина Кириліна була однією з тих професіоналів, які переймаються не лише творчими успіхами своїх учнів, але й знають про кожного все і вся і завжди можуть дати мудру пораду та розрадити у важкий час. Вона була вимогливою і суворою, але і водночас робила все для того, щоб отримати максимально відмінний результат своєї роботи. І їй було ким і чим пишатися, хоча в житті вона не була занадто пафосною чи вимогливою. Жила

скромно, і закінчила свій життєвий шлях з чоловіком Василем, якого, як і він її, вважала своєю Богообраною половинкою. До останньої хвилини життя турбувалася не про себе... Про учнів та Васю і про те, щоб у них було все гаразд. Так кажуть ті, хто провідував її в лікарні до останнього і намагався допомогти їй видужати. Ірина не лишила розпоряджень з приводу місця її поховання, адже ніколи і не з'їм не говорила про смерть... Вона була такою – сильною, вольовою і дуже мудрою жінкою... Колеги і друзі намагались отримати дозвіл на поховання своєї геніальної колеги на Алеї зірок, що на столичному Байковому кладовищі, але... Мабуть донька своїх батьків потайки хотіла знайти свій спокій поруч з татом і мамою на Лісовому кладовищі. Так воно і сталося, бо в хвилини її погребіння, немов хтось могучими своїми крилами розігнав хмари, припинився дощ і засяяло сонце!.. Це, мабуть, душа «Ірини-мироносиці» вдячно посміхнулася всім, хто прийшов провести її в останню земну путь.

Леся САМІЙЛЕНКО

СВІТЛА ПАМ'ЯТЬ І ЧЕСТЬ СИЛІ ДУХУ ...

Книга Валентини Штельмах «Два життя – дві долі» залишила в моїй свідомості світле відчуття присутності Божої волі в житті кожної людини, яка має віру.

Леся САМІЙЛЕНКО

Хоча в ній ідеться не про віру в Бога, а розповідається про долі двох жінок, яких у найстрашніші часи їхнього життя рятувала віра в ідеали. І хоча у кожній з них вони різні, ця віра була не лише сильною, а й трималася на ідеологічних переконаннях до останнього.

ночого щастя, любові та радості материнства сповна. Тому книга починається словами авторки «Виконуймо волю Божу!» та віршованими філософськими роздумами про те:

*Хто дав право, о совість віку,
З найчесніших – робити в'язнів,
А зате на чолі народів
Поставити катів і блазнів?
(1966 р. Мордовія.
Невідомий автор)*

Тож про долі жінок, яких можна зарахувати до особистостей, яких називають совістю нації, і йдеться у книзі «Два життя – дві долі».

Першою історією у ній є розповідь про, світлої пам'яті, Лідію

та відданою людям, про таких кажуть – Людина.

І не менш страшна доля спіткала її однолітку – Надію Станіславівну Леськів, яка за глибоку і до останнього подиху відданість і любов до української мови, культури і допомогу українській повстанській армії опинилася в сибірських лабетах радянських концентраційних таборів. Вистоявши перед зрадою, яка могла бути пом'якшенням вироку, не зрадивши побратимів по зброї, вона також вижила... Мабуть і на те також була воля Божа. Адже після всіх поневірянь і катувань ця жінка лишилася вірною любові до ближнього та відданості своїм ідеалам. І прожила вона своє життя поруч із коханим чоловіком Олесем Андрійчуком, який був її вірним захисником та одноступцем. Народивши двох синів, якими нині пишається Україна, пані Надія виховала їх не лише щирими українськими патріотами, а й підтримала розвиток талантів обох. Вона мала щастя пишатися своїми рідними і підтримувати їх в усіх найкращих починаннях силою свого духу і словом правди про лихоліття, які довелося пережити не лише їй особисто, а й людям, які були поруч із нею там, в таборах і на засланнях і про котрих вона розповідала з таким боєм в серці, який не можливо було не відчутти всім, хто її слухав.

Але цікавим було й те, що обидві жінки ніколи не скаржились, не плакали і не нарікали на свою долю і впродовж багатьох років просто вчилися жити і радіти кожному дню, подарованого їм долею життя. Такі люди, як правило, не люблять згадувати часи лихоліття, бо кожною клітиною свого організму відчували, пам'ятали той біль і жахи, які довелося пережити, бо не хотіли трюїти такими спогадами рідних і близьких.

Змінилися часи і кожна з них відчула полегшення на душі та почала потроху, потроху нібито сповідуватись, бо розуміла, що це потрібно для того, щоб люди знали правду...

Зокрема про те, як буває з сповідниками будь-яких ідеологічних переконань, коли державою править зло.

Кожна з історій закінчується дуже світлими спогадами про жінок, які ніколи не знали одну одну, але дожили до заслуженого щастя і вшанування їхнього подвигу. Тож, читаючи розділ за розділом, диву даєшся лише тому, що починаєш вірити в те, що у двобої зі злом перемагають не просто сильні, а сильні духом.

Сергіївну Кириченко, яка стала однією з тих, хто, як кажуть, із шкільної партії пішла захищати Батьківщину, добровільно записавшись у радянську армію, бо повірила в ідеали комуністичної моралі та людей, які підтримували її, досить заможну, партійно-номенклатурну родину. Радистка Ліда стала жертвою німецького нацизму і, опинившись в Освенцимі, лише Божою волею, залишилась живою. Все, що відбувалося у той страшний період її життя, можна назвати лише богобраністю. Після звільнення ця жінка не зламалась, вона залишилась порядною

Судить самі, адже авторка книги розповіла про те, що довелося почути від самих героїнь, які не тільки вижили (Ліда в Освенцимі, а Надія в Норильських таборах), а й гідно прожили своє життя, залишивши світлі спогади людям, які їх знали. Вони були однолітками, народилися 1924 року. В різних кутках України, Лідія на Херсонщині, а Надія – на Тернопільщині, а їхні шляхи ніколи не перетиналися, кожна стала, без перебільшення, однією з мільйонів богообраних, що пережили не лише лихоліття 1939–1945 років, а й зазнали справжнього жі-

Відомому українському поету, талановитому публіцисту, заслуженому діячеві мистецтв України Михайлу Шевченку виповнилося 70 літ.

«Вдивляючись у далечині прожитих літ», він читав свої вірші, жартував, згадував... Вечір вела чудова поетеса, доктор філософії Ніна Шарварська. Вона запрошувала до слова друзів і гостей, які прийшли на свято до Національної спілки письменників України. До слова, зі Спіл-

– Про Михайла можна багато й довго говорити, – додав Олександр Мороз, політик і поет. – Ми давно приятелюємо. Як людина – він вірний і чесний. У нього багато прекрасних якостей і талантів. А ще він чудово малює.

Щемним і найріднішим було вітання земляків – членів Сумського земляцтва, від імені якого говорили голова Іван Рішняк та виконавчий директор Ірина Родченко.

МИХАЙЛО ШЕВЧЕНКО: «ПО ЧЕСТІ І СОВІСТІ ЖИТИ»

кою письменників поета пов'язує не лише творчість, а й 15 років роботи – керував літфондом України. Михайло Шевченко працював у газетах: «Комсомолецького Полтавщини», «Молодь України». Саме він одним із перших у Києві зареєстрував Сумське земляцтво.

Михайло Шевченко є ініціатором проведення Всеукраїнського літературно-мистецького фестивалю «Кролевецькі рушники». Він – лауреат багатьох літературних премій.

– Для мене Михайло не тільки митець, а й просто хороша людина, – сказав у своєму виступі письменник, Герой України Юрій Мушкетик. – А про хорошу людину особливо важко говорити й писати. Скажу одне – Михайло є справжнім українським патріотом, вірним сином України.

Для поета й гостей творчого вечора звучали пісні у виконанні відомих і чудових артистів. Олег Марцинківський заспівав прекрасну пісню «Вальс для коханої» на музику Валерія Титаренка. «Я слухав ваші вірші й подумав, що написала їх молода серцем і душею людина», – підкреслив співак.

Життя поета було не простим, але він і справді навчився «по честі і совісті жити». І вірші писати, пропускаючи кожне слово через душу. Борис Олійник, з яким поету довелося багато працювати, якось сказав: «Характером крутий, гарячий, яким чи й можливо управляти. Михайло такий же радикальний і в поезії. Деякі його випадки супроти тимчасовців і олігархів настільки гострі, що навіть нині, за відсутності прямої цензури, лякають видавців. Але що вдієш, коли чоловік говорить сувору правду?»

Слова-вітання звучали від голови Національної спілки письменників Михайла Сидоржевського, політика Івана Бокого.

Вірші талановитого майстра про любов користуються великою популярністю у читачів. І це не випадково, адже «найголовніше в людині (до речі, як і у всій природі) – любов». Це світле почуття надихає на творчість і перемоги, породжує безмежжя ніжності і сили.

Людмила ЧЕЧЕЛЬ
Фото авторки

Столична Lera Litvinova Gallery представляє виставку «1/5», присвячену до річниці галереї. Абсолютно особливий проєкт не має аналогів, це погляд у майбутнє країни через аналіз сучасного мистецтва.

Катерина ВІЛЬХОВА

«**П**роїшла майже одна п'ята частина століття, – коментує директор Lera Litvinova Gallery Леонора Янко. – Ми ставимо перед собою мету провести арт-аналіз по нашій країні. В експозиції виставки будуть представлені роботи понад 14 авторів, які зараз, на початку століття, динамічно розвиваються і мають успіх у публіки».

ВИБІР МАЙБУТНЬОГО

Серед них, наприклад, Олексій Іванюк та Наталія Корф-Іванюк, пейзажі яких завдяки тонким деталям зігрті теплом людської присутності без агресивного вторгнення. Аліна Гаєва, з її дивно експресивними і емоційно напруженими, що відрізняються динамічністю форми і сміливістю колористичних рішень, роботами. Також цікаві публіці будуть гіперреалістичні роботи Сергія Піскунова. Гості зможуть побачити графіку Сергія Завгороднього, картини Анни Васильєвої, Ольги Глумчер, Валерії Тарасенко, Антона Гудзікевича, а також інших.

Теми їхніх робіт, емоційна складова, основні питання, якими переймаються автори, і стануть тим посилом, який безпомилково вкаже напрямки розвитку нашого суспільства в цілому. Мистецтво – це тонке, чуттєве відображен-

ня дійсності, одна з форм суспільної свідомості. Художники часто передбачають майбутні події, передчувають зміни.

стим всенаростаючим інформаційним шаром. У XXI століття Україна увійшла на піку перенасичення. І зараз, коли непомітно добирає кінця цей етап нерозбірливого споживацтва, люди вчаться зі скрупульозністю шеф-кухаря відбирати найкращі продукти для свого розуму, тіла, і душі. Питання цього вибору простежується в багатьох роботах сучасних успішних авторів.

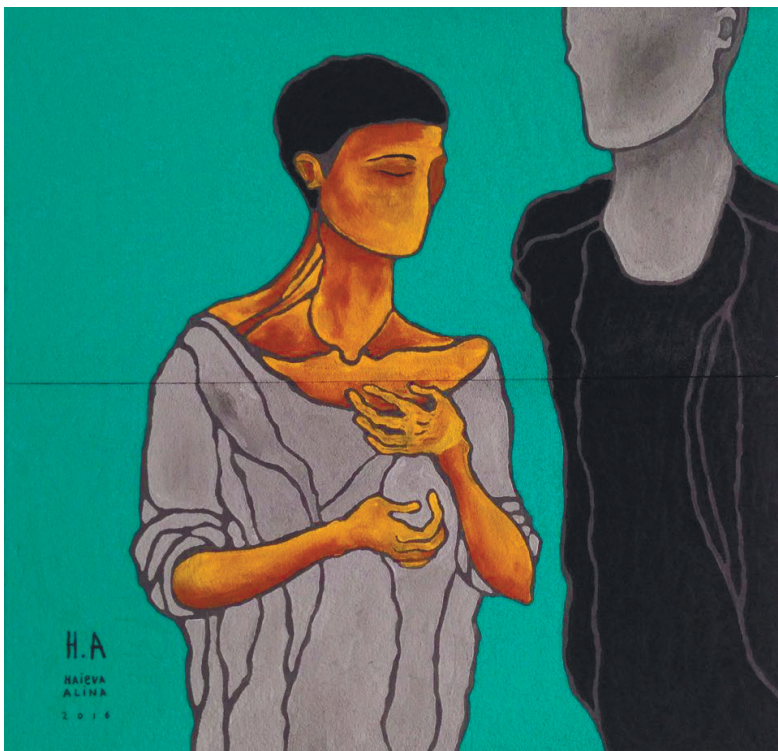
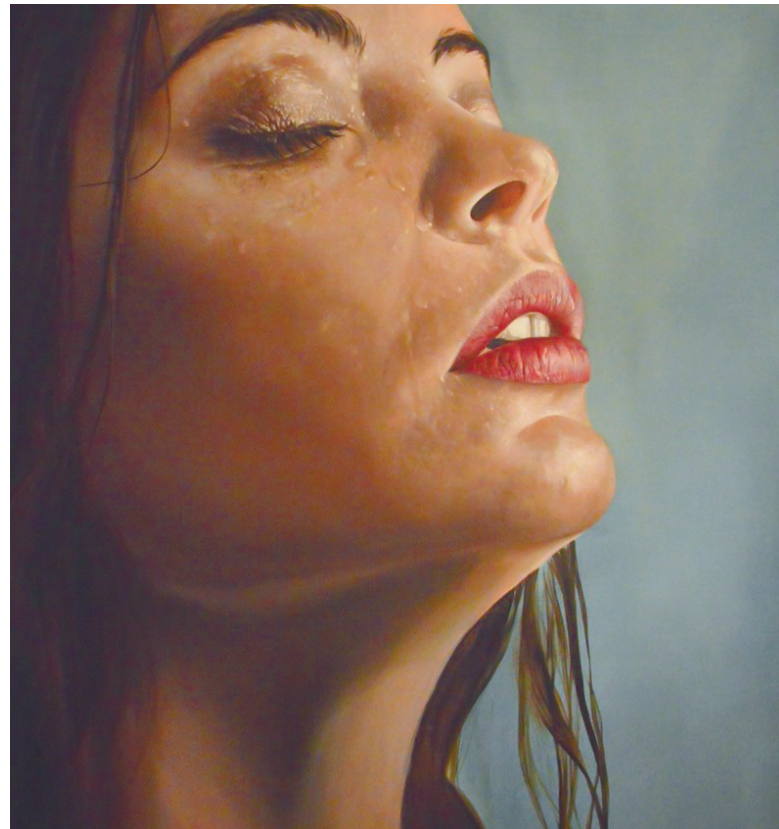
Художники піднімають тему часу, підкреслюючи, що його неможливо обдурити, а ось зрозуміти і змусити працювати на себе просто необхідно. Вони задаються пошуком вектора свого

розвитку, намагаються наблизитися до свого призначення і запрошують глядача до цих роздумів.

«1/5» – це набагато глибше звичайного арт-огляду. Це питання собі й оточуючим: якої людини вимагає наш час – ідеального творця або ідеального споживача, що потрібно міняти сьогодні, щоб досягти бажаного майбутнього, що кожна конкретна людина може привнести в своє життя і своїм життям.

Виставка працюватиме до 4 жовтня. Вхід вільний. Завітайте!

Браженнями ділиться відомий підприємець Вадим Луцький: «Мистецтво є невід'ємною частиною нашого життя. Засновники галереї привносять в культурний простір України світовий професійний досвід, виховують у людей смак до прекрасного. Це є важливою причиною нашої підтримки проєкту «1/5» Lera Litvinova Gallery».

Сьогодні в Україні мистецтво виходить за межі галерей і арт-просторів. Воно оточує нас в прямому чи непрямому вигляді. І одночасно воно ще ніколи не було так майстерно приховано під тов-

КУЛЬТУРА І ЖИТТЯ

№ 37 (4764), 15 вересня 2017 р.

Виходить із 7 жовтня 1923 року.

Свідчення про реєстрацію КВ № 1026 від 26.10.1994 р.

Засновники: Міністерство культури України, Український комітет профспілки працівників культури, редакція газети

Головний редактор: Євген БУКЕТ

Адреса редакції: 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1
Тел.: +38 (044) 498-23-62, cultandlife@gmail.com

Видавець: Національне газетно-журнальне видавництво

Генеральний директор: Андрій ЩЕКУН

Адреса видавництва: 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1
Тел.: +38 (044) 498-23-65

Дизайн та верстка: Сергій ЗАДВОРНИЙ

Поліграфічний комбінат: ТОВ «Типографія "Від "А" до "Я"»
м. Київ, вул. Колекторна, 38/40. Тел.: (044) 563-18-04, 562-28-51

Розповсюдження і реклама:

Тел.: +38 (044) 498-23-64; +38 (097) 111-17-56

Публікуючи проблемні матеріали, редакція, окрім спеціально обумовлених випадків, подає лише авторський погляд. Вміст газети поширюється на умовах ліцензії СС ВУ 3.0, якщо інше не вказано стосовно конкретного матеріалу.

Передплатна ціна на 2017 р.:

3 місяці – 59,81 грн; 6 місяців – 138,54 грн.

Передплатний індекс: 60969

ISSN 2519-4429

Наклад 5 000

Ціна договірна

© СС ВУ «Культура і життя», 2017

